Ե.ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 1,961 — Կ. ՊՈԼԻՍ, 1903 ՄԱՐՏ 3—16 — 17 ԶԻԼՀԻՃՃԷ, 1320—3 ՄԱՐԹ 1319 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

بوزانتيون
ارمنجه يوميه غزته . صاحب امتياز و مدير مسئولى
بوزانت كچيان
[illegible] باب عالى جاده سى ٢٣-٢٥ [illegible]

Բիւզանդիոն

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՑԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջին կէս դարու մէջ, եւրոպական երկիրներ, արուեստագիտական կրթութիւնն ստիպողական ընելով, մտցուցին իրենց վարժարաններուն մէջ. գիտութիւնն ու աշխատութիւնը հաշտեցուցին իրարու հետ եւ նոր սերունդը զարգացուցին գործնական խելքով և բնաւորութեամբ։ Արուեստագիտական կրթութիւնը չէ թէ պատահական կամ մտացածին, այլ հասարակութեան բարքերու, դրութեան և պէտքերու մէկ պահանջն էր, որ պէտք էր օգնութեան հասնիլ անուս երկրագործ եւ ագէտ բանուոր դասակարգին։ Ասոնք ալ իրաւունքներ եւ պահանջներ ունին և պէտք է ճանչցուին։

Քաղաքակիրթ երկիրները լսելով այս անարգուած դասակարգի ձայնը, հիմնեցին ժողովրդական վարժարաններ, ուսումը պարտաւորիչ ըրին, տարրական դպրոցներու հետ հիմնեցին արհեստագիտական վարժարաններ, իսկ կատարելագործուելու համար ալ՝ բացին մասնագիտական վարժարաններ եւ արուեստագիտական ճեմարաններ, ուր տղաք երկրագործութեան, ճարտարագիտութեան եւ վաճառականութեան վրայ կրնան ձեռք բերել ընդարձակ եւ հաստատ տեղեկութիւններ։ Ուր ենք մենք և ի՛նչ կ՚ընենք։ Մեր դրախտանման երկիրը կ՚կարօտի մշակութեան, բայց գիւղացին քաղաքները կ՚քաշուի, երկրագործն իր արօրն ու մաճը մէկդի կ՚նետէ պանդխտելու, երիտասարդութիւնն և արուեստաւորն իրենց խելքն ու ուժն եւրոպական երկիրներու կամ գործարաններուն կ՚վաճառեն, և այս տնտեսական ու ընկերական չարիքներուն մեծագոյն պատճառը, որովհետեւ՝ մենք մեր դպրոցներուն մէջ չենք մտցուցած դեռ արուեստագիտական կրթութիւնը։ Բացատրենք. Մեր վարժարաններուն մէջ առհասարակ աւանդուած ուսումները չեն համապատասխաներ մեր հասարակութեան արդի պահանջներուն։ Սէն Մարք տը Ժիրարտէն, որ արուեստագիտական կրթութեան մեծ և եռանդուն պաշտպանն է, պերճօրէն կ՚խօսի. «Երբ իրերու ընթացքը նոր հասարակութիւն մը կ՚կազմակերպէ՝ խակոյն նոր տեսակ կրթութեան պահանջ կ՚զգացուի, կրթութեան եղանակը մինչ հասարակութեան բնաւորութեան կ՚համապատասխանէ»։ Այսպէս, եթէ հասարակութիւնը կրօնասէր է, կ՚պահանջէ աստուածաբանական կրթութիւն։ ԺԸ. դարու ֆրանսական ժողովուրդն աշխարհասէր եւ լուսամիտ կ՚դառնայ. նոյն դարուն վերջը կ՚կազմակերպէ նոր հասարակութիւն մը երկրագործական, առեւտրական և ճարտարագիտական սկզբունքներու վրայ, որ իրեն համապատասխան կրթութիւն կ՚պահանջէ։ Իսկ մեր ժամանակակից կրթութեան կրթնակն ողողուած է աւելորդ մասնագիտութիւններով և միակողմանիութիւններով, որ կրնայ բանաստեղծներ եւ Բրոֆէսէօրներ պատրաստել, մինչդեռ ամէն կողմէ կ՚պահանջին վաճառականներ, ճարտարագործներ, արուեստաւորներ, երկրագործներ։ Այսպէս պարզ է, որ մեր կրթութեան եղանակը չի կրնար գոհացնել այս պահանջները։ Մեր ազգին նիւթական վիճակը չի ներեր առանձին արուեստագիտական հաստատութիւններու պէտքերը գոհացնել, բայց կրնայ քիչ զոհողութեամբ՝ դասական ուսմանց հետ արուեստագիտական դասընթացքներ հաստատել։ Ստուար մեծամասնութիւն մը Հայ հայրերու՝ կ՚ըսէ. «Մեր տղաքն ի՛նչ պիտի ընեն շատ կարդալը. ո՛չ տէրտէր ո՛չ ալ վարժապետ պիտի ըլլան. բանաստեղծութիւնն ու բանասիրութիւնն աղուոր բաներ են, բայց փոր չեն կշտացըներ և հարուստին համար են. բժիշկ ու փաստաբան ալ պիտի չըլլան, անոնք ալ շատցան եւ չեն կրնար իրենց հացը ճարել, մենք կ՚ուզենք որ մեր զաւակները լաւ երկրագործներ, աղէկ արուեստաւորներ և ճարպիկ վաճառականներ ըլլան. Ինչ բանի կ՚ծառայէ մեռեալ լեզուներու՝ գրաբարի, հելլեներէնի և լատիներէնի ուսուցումը մեր դպրոցներու մէջ, չէ՞ մի որ նոյն նոյնը պիտի մոռցուին։ Մեր դպրոցներէն ելլողները բոլորն ալ գրագէտներ և մատենագիրներ չպիտի ըլլան, հապա փոքրամասնութիւն մը պիտի ընտրէ իրեն ասպարէզ՝ ուսումները, մեծագոյնն աշխարհային գործերով պիտի զբաղի։ Մեր մատաղ սերունդը վարժարաններէն պէտք եղած բան մը չի սորվիր, կատարեալ ոչնչութիւններ և պէտք ըլլալիք ո՛չ մէկ բան։»—Ընտանիքներու հայրերն իրաւունք չունի՞ն միթէ բողոքելու և պոռալու. «Ինչո՞ւ կ՚գողնաք մեր տղայ թանկագին ժամերը, քանի որ գիտէք թէ ժամանակն ոսկի է. իմ տղաս վարժարանէն ելլելէ վերջն արդիւնով կատարել չարիէ. փոխանակ թուաբանութիւնը լաւ սորվեցնելու, դուք անոր գրաբարի հատուածներ գոց ընել և ստամբակի յանգեր համրել տուեր էք. իմ տղաս վաղը հողը պիտի մշակէ, թէեւ Վիրգիլիոսի Մշակականքը գոց սորվեր է, բայց չի գիտեր թէ ինչ է արօրը, չի կրնար զանազանել եզը կովէն, ցորենը գարիէն։» Ծաղրելի չէ՞ միթէ մեր դասական կրթութիւնը, առանց արուեստագիտական դաստիարակութեան։»

Ժիրարտէն կ՚գրէ դարձեալ. «Դասական կրթութիւնը, բոլորովին ընդհանուր, ազնիւ է, լաւ է մէկ տասնին համար, բայց զզուելի է, երբ կը տրուի ամենուն։»

Դասական կրթութիւնն անուրանալի է որ կ՚պահպանէ մարդկութեան մտաւոր կեանքի թանկագին մասունքները, բայց նոյն ինքն մեծ բանասէրին՝ Կլատսդընի կարծիքով, պէտք չէ անով շատ զբաղիլ և այնպիսի մարդոց վիզը փաթթել որք վերջը մասնագիտական ուսումներու պէտք պիտի ունենան։ Դասական կրթութիւնը թող մնայ առ այժմ ուր որ է, բայց անոր քով պէտք է դնել մասնագիտականը, և երկուքը զուգընթաց առաջ վարել։ Ա. Գաբրիէլլի կ՚ըսէ. «Պատմութիւնը կ՚ապացուցանէ որ արուեստագիտական կրթութիւնը ժողովուրդի երջանկութեան նշան է։ Ժողովուրդը գիտութենէ վերջ, մեքենականութենէ յարութիւն կ՚առնէ, անվախ կը նստի նաւակը կամ կ՚ցրուի դաշտերը գանձ փնտռելու. կ՚քանդէ լեռները, կ՚կռուի ալիքներու դէմ, կ՚յօրինէ շոգեշարժ մեքենան, ելեկտրական հեռագիրը, և կ՚ընդգրկէ ամենավսեմ ձեռնարկութիւնները։ Իտալիան հասարակական ինքնավարութիւն ձեռք բերելէ վերջ ծովագնացութեամբ փառաւորուեցաւ շնորհիւ իր վաճառաշահ քաղաքներուն Վենետիկի, Ճենովայի, Բիզայի, ևն։»

Գիտութեան ընտրեալներն եթէ կը կարծեն որ արուեստագիտական կրթութիւնն անարժան զբաղում մ՚է, չի կրնար ազնուացնել հոգին, կամ կազմակերպել բնաւորութիւնը, միակողմանի ու արտասովոր ծայրայեղութեան մէջ կ՚ըլլան։ Արուեստագիտութիւնն ալ ունի իր հերոսները, թէեւ չունի տակաւին անոնց գործերն երգող Հոմերոսն ու Վիրգիլիոսը։ Արդարեւ այս հերոսները տակաւին սպառազինութիւններով չեն խրոխտար, բայց անոր փոխարէն խաղաղ աշխատանոցներու մէջ լապտերի մը աղօտ լոյսին առջեւ կամ մթին արուեստանոցի մը խորը քաշուած, անանկ գիւտեր ըրած են, որոնց շնորհիւ երկրի մակերեւոյթը փոխուեցաւ և մարդկութեան առջեւ ծածկուած անհամար գանձերը բացուեցան։ Պէրնար, Բալիսի, Ստէֆընսն, Ֆուլթըն, Մօնկօլֆիէ, Դէվի, Օլիվիէ տը Սէր, Բարմանդիէ, Տօմպալ, Բասդէօռ և ասոնց նման շատեր մէկ մէկ հերոսներ են, որք երգուելու համար կ՚սպասեն իրենց Հոմերոսին կամ Վիրգիլիոսին գալստեանը։ Շատ չանցնիր և կուգայ օրն ուր բանաստեղծներն և գեղարուեստագէտները կ՚արձանագրեն այն մեծ մարդոց անմահ գործերը, որք իրենց կեանքը զոհած են ո՛չ թէ նուաճումներ կամ ժողովուրդներ ջնջելու, այլ բնութեան տարրերն և ուժերը նուաճելու՝ տառապող մարդկութեան օգտին և երջանկութեան համար։

ԳԱՐԵԳԻՆ ՄԵՍԱՏՈՒՐԵԱՆ
([illegible])

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՆ Ի ԿՈՎԿԱՍ

ՏՓՂԻՍ, Փետր. 18

Ուրախալի երեւոյթ մ՚է այս տարուան տեղւոյս թատերական շարք մը կանոնաւոր ներկայացումներուն ունեցած յաջողութիւնը, շնորհիւ կազմուած նոր վարչութեան, որ անխոնջ աշխատանքով յառաջ տարաւ, զանազան դժուարութիւններու դէմ մաքառելով։ Պարծանք մը կրնանք համարել Տփղիսեցւոց այս յաջողութիւնը, վասն զի երեք մասնաւոր տեղեր կ՚տրուին բնիկ լեզուաւ ներկայացումներ, մին Արծրունեան փառաւոր շէնքին մէջ, որ առաջինն է տեղւոյս թատրոններուն՝ թէ՛ արտաքին գեղեցկութեամբ և թէ ներքին, իր ելեկտրական լոյսերու շողշողուն ճառագայթներով լուսաւորելով ոսկեզօծեալ օթեակներու սիւները, որք գեղարուեստական գծագրութեամբ զարդարուած են և Հազար ու մէկ գիշերներու վիպասանութեան երեւակայելի տեսարանները կ՚պատկերացնեն։ Տէկօռասիոններու հարստութիւնն որ ամէն խաղերու յարմար գեղեցիկ պատկերներ ցոյց կուտայ, այն մասին աւելորդ կ՚համարիմ խօսիլ, վասն զի բնականաբար այնպիսի գեղարուեստական շէնքի մը մէջ իր վայելուչը պէտք է ունենայ, ու այդ մասին ալ մեծ խնամք կ՚տարուի։

Երկրորդն է Ժողովրդական Գ.լւալը, որ վար չի մնար իր գեղեցկութեամբ և հրապուրիչ տեսարանովը, ուր ամէն ներկայացման խուռն բազմութիւն մը կ՚հաւաքուի և գոհ սրտով կ՚մեկնի ուրախ տպաւորութեան տակ. գեղարուեստասէրներու խումբ մը, բաւական յաջողութեամբ և ստացիներու նախանձը շարժելու չափ փայլուն կերպով իրենց դերերը կ՚կատարեն, թէեւ ունին թերութիւններ, բայց գէպի լաւն իրենց ունեցած եռանդն և սկսնակ ըլլալնուն, մեղանչած կ՚ըլլանք այժմ ո՛ և է դիտողութիւն ընել, թողնելով որ իրենք ուղղեն յարատեւելով բեմական ծառայութեան մէջ, և պէտք է՝ փոխանակ վհատեցնելու՝ քաջալերել։ Երրորդն է, Հաւլաբարի նոր կառուցեալ Մուրաշկոյի թատրոնն որ հակա—ալքօհօլական ընկերութեան անուամբ հանրամատչելի ներկայացումները կուտայ գործաւորներու համար։ Ներկայացումները կիրակի ցերեկները կ՚տրուին այն խոնջեալ դասակարգին համար, որ ութ օր շարունակ 12—14 ժամ աշխատութեամբ ձեռք բերած կոպէկները, երբեւ գրօսանք գինետուններու մէջ, այն խոնաւ ու մութ նկուղները, ընկերներով նստած, արբեցողութեամբ իրենց կենաց թանկագին ժամերը կ՚կորսնցնէին կ՚թշուառացնէին, թէ՛ ինքզինքնին և թէ ընտանիքնին։ Այս թատրոնն հաստատուելէն և ներկայացումներ տալ սկսելէն ի վեր, թողնելով գինետուններն ուրախութեամբ կ՚դիմեն այն վայրը, որ մտային լոյս կ՚սփռէ և մտքերը կ՚ազնուացնէ։

Անուրանալի ճշմարտութիւններ են լրագրաց մէջ կարդացուած յօդուածները, որոց նպատակն է ժողովրդեան միտքերը զարգացնել և յորդորել բարիին հետեւիլ, կառուցանել հասարակութեան զարգացման համար մարմիններ, գրադարաններ և զանազան բարեգործական հաստատութիւններ։ Հետզհետէ գաւառներու մէջ ալ իրականութիւն կ՚դառնէ։

Յղացուած է նաև այն միտքը, որ կառուցանեն մի մասնաւոր թատրոն, կարելի եղածին չափ աժան գիներով, ուր կրթեն ռամիկ և անուս դասակարգն և պիտանի անդամներ դարձնեն իրենց կեանքին մէջ։

Տաճկաստանի Հայը կ՚պարծենայ իր ունեցած ազգային և մասնաւոր երկսեռ դպրոցներով, Հիւանդանոցով, Որբանոցով և Աղքատաց ընկերութիւններով. իսկ Տփղիսեցին կ՚պարծենայ իր թատրոններով և ներկայացումներով. բայց ցաւալի կէտն այնտեղ է, որ չունի մասնագէտ դերասաններ և դերասանուհիներ, և չէ կարող ունենալ և կ՚գոհանայ իր ունեցածներով, որք Տաճկաստանի Հայ դերասաններու քով երկրորդական, երրորդական տեղն հազիւ կ՚առնեն և մատի վրայ կ՚համրուին, և որք ինքզինքնին բարձրերէն կ՚նկատեն։ Ուսումնքէ և դերասանական տաղանդէ զուրկ, չունին թատերական գրուածքներ, առոգանութիւններն ալ անհասկնալի է։ Երանի՛ թէ Թուրք և Հայ թատերական խումբերու պարծանք Պրն. Մնակեան օրինակ ըլլար այստեղի դերասանաց և կրթէր այստեղ նորերին, անոնք որ լեզու սորվին, յարմարութիւն ունենան բեմական ծառայութեան և գրաւեն հասարակութիւնն իրենց ունեցած տաղանդով և լեզուաբանութեամբ, ինչպէս էին՝ Պէշիկթաշլեան, Վարդովեան, Ֆասուլեաճեան, Ադամեան, Պետրոսեան, Դրեանց ևն.։ Այժմ նրանց ընկերներէն մին է մնացած, Պրն. Մնակեան իր ընկերով, Պրն. Պէնկլեան։

Գալով այստեղի դերասանուհիներու տաղանդին, շատ ողորմելի են, բնաւ լեզու չեն գիտեր գրէթէ, թութակի նման գոց կ՚ընեն (եթէ ան՝ ալ կարողանան), մինչ սուֆլէօրին կարդացածին կ՚հետեւին։ Սուֆլէօրի ձայնը ժողովրդեան մէջ արձագանգ կուտայ, բայց շատերն հիասթափուած դերասանուհւոյ արտասանածէն, նրա դէմքը, շարժուածքներն և իգական սեռի յատուկ նազանքները կ՚դիտեն, տեղի անտեղի ծափահարութիւններով կ՚պատուեն, անհանգիստ ընելով բանիմացները, վասն զի անլսելի կ՚ըլլան դերասանին խօսքերը, և ոչ մի բան հասկնալով, կ՚ստիպուին թողնել թատրոնն ու հեռանալ, քանի որ թատրոնի լուսավառութիւնն և օթեակներուն երեսի գեղարուեստական գծագրութիւնները տեսնելէ ուրիշ բան մը չէ կարող վայելել։ Տփղիսի բեմը տեսած է տաղանդաւոր Տիկ. Հրաչեան և այժմ ունի Տիկ. Սիրանոյշը, առաջինը վաղուց հրաժարած ըլլալով բեմէն, իր մնացած օրերն հանգստութեամբ կ՚անցընէ Բագու, ամուսնացեալ իր դստեր մօտ, վայելուչ փարթամութեամբ. իսկ Տիկ. Սիրանոյշ տակաւին կ՚շարունակէ իր բեմական գործունէութիւնը, որ առաջինն է բեմի վրայ, կ՚ուզէ տակաւին թարմ ցոյց տալ ինքզինք, ի զուր, վասն զի ա՛լ ժամանակն հասած է հանգստութեան, բայց տակաւին չուզելով ցոյց տալ իր ինկած վիճակը, կ՚ուզէ երեւնալ այնպէս, ինչպէս որ էր 15—20 տարի առաջ, և տակաւին ունի ծափահարողներ։

Այս անգամ մեք տեսանք իր օգտին սարքուած անցեալ շաբթուան ներկայացումն և հասարակութեան ցոյց տուած սառնութիւնը, որ իր վաղեմի բեմական ծառայութիւնները մոռացութեան տալէ զատ ծափահարելն անգամ զլանալով, անտարբեր ցոյցեր ընելու յանդգնեցաւ, բայց նա դարձեալ չվհատեցաւ։ Ամսոյս 10ին մեծ համարձակութեամբ երկրորդ անգամ Համլէթ մ՚ալ ներկայացնելու յանդգնեցաւ, ինչպէս անցեալ տարի ալ ներկայացուցած էր առաջին անգամ ըլլալով. լրագիրք քննադատեցին և խրատեցին չը յանդգնիլ կրկնելու, վասն զի մարդու մը կատարելիք դերը կին մը չէ կարող, և մարդկանց մէջ անգամ, սոյն դերը կատարողներ շատ քիչեր կան Եւրոպայի մէջ անգամ, բայց ինքը դարձեալ կ՚փորձէ համաշխարհային բարձունքին ուր միայն Սառա Պէրնարն յաջողած է ամբողջ Եւրոպայի դերասանուհիներու մէջէն, ինչպէս որ այս երկրորդ անգամ ներկայացուցած Համլէթովը, ինքզինք աւելի նսեմացուց քան թէ բարձրացուց, չնայելով որ կ՚ծափահարեն։

Տփղիսի Ինթէլիգէնտ դասակարգը խիստ դժուարահաճ և քննադատող է, դիւրաւ չի մարսեր և արժանիք ունեցողներն ալ քաջալերել գիտէ, ինչպէս ցոյց տուած է գործքով։

Սոյն ներկայացման գացած էին ամէն դասակարգէ բազմութիւնք խուռն, հետաքրքրութենէ մղեալ, թէ արդեօք երկրորդ Ադամեան մը կրնա՞ն տեսնել, բայց ի զուր, վասն զի նա իր հետ տարաւ այն տաղանդն և թողուց միայն իր անունը, զոր այսօր անմահացուցած է Տփղիսեցին, մահուան տասնամեայ յոբելեանը կատարելով։ Ցոյց տուաւ բեմի վրայէն իր զանազան տեսակ դերերու մեծադիր պատկերներն և Բարեգործական Մարմնոյն հիմնարկութեան մէջ պահ դրուած նուէրները, պսակները, ինչ որ ձեռք բերած էին նրա առարկաներէն իբրեւ յիշատակ և հնութիւն, և կ՚ուզէ հաւաքել նրա առարկաներէն ինչ որ ձեռքը հասնի։ Ադամեանի յաջորդեց երիտասարդ Պրն. Գալֆայեան, որ իր սկսնակութեամբն այստեղ բեմ ելաւ Համլէթի և Օթէլլոյի դերեր կատարելու. եկած էին թատրոն օտարազգի բոլոր լրագրաց ներկայացուցիչներն և քննադատները, որք գովեստիք խօսեցան և մինչեւ անգամ ըսին թէ Բնութեան պարգեւած մէկ շնորհն է, կրնայ ապագային Ադամեան մը ըլլալ և նրա տեղն անցնիլ։ Բայց կ՚ցաւինք որ իր տկար կազմը չպիտի կարողանայ դէմ դնել, զի ներկայացումէն յետոյ 2—3 օր անհանգստութիւն կ՚զգայ։

Գալֆայեան նախանձորդներ և հալածողներ ունեցաւ, ինչպէս Ադամեան ալ ունեցած էր ժամանակին։ Համլէթի և Օթէլլոյի ներկայացումները Ադամեանի մահէն ի վեր, գրեթէ չէին համարձակեր ներկայացնել, բայց Գալֆայեան ներկայացումներ տալ սկսելէն յետոյ երեւան եկան ուրիշներ ալ, որպէս զի ինքզինքնին ցոյց տալով սոյն գովասանքներն ստանան, բայց բոլորովին անկարող, սուլուելու ստիպման պարտաւորեցան և բոլոր ազգային թերթերը յարձակումներ ընելով, ո՛չ միայն քննադատեցին, այլ խստիւ պատուիրեցին որ այլեւս չյանդգնին Շէքսպիրի դերերով բեմ ելնել։

*** Տիկին Սիրանոյշ իւր ներկայացումներու մասնակցելէ յետոյ, վերջին ներկայացում մ՚ալ կուտայ տրամադիր խումբի հետ, Տփղիսի Ժողովրդական Դահլիճի մէջ։ Կ՚իմանանք թէ այս ամառ Եւրոպա ճամբորդութիւն մը պիտի ընէ Տիկին Սիրանոյշ։

Ա.ՆՑՈՐԴ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԱԶԱՏԱՐԱՐ ՏՂԱՔ

Մարտ 8ին, ի Բարիզ, Օթէլ Կոնթինանթալի հանդիսական սրահին մէջ, կատարուեցաւ մրցանակաբաշխութեան հանդէսն Ազատարար Փոքրիկ Տղոց։ Ի մէջ այլոց մրցանակ ստացան հետեւեալ տղաք.

Ա.) Շալարրիկօ, որ 1902 Սեպտ. 5ին իր ընկերոջը՝ Ժիլլիոնի հետ ջրանցքի մը քովը կ՚խաղար, երբ ընկերը ջուրն ինկաւ։ Շալարրիկօ, թէեւ աջ բազուկն անդամալոյծ, բայց չվարանեցաւ և յուսահատ պայքար մը վերջ կրցաւ ջուրէն դուրս հանել խեղդուելու մօտ մնացած իր փոքրիկ ընկերը։

Բ.) Պիրչէ (Իվռն), որ ջուրը նետուեցաւ ինքզինք եղբօրն ազատելու համար, ոստիկանութեան քոմիսէրը վկայեց սոյն քաջութեանը։ Տղան հիմա Պիրէնեանց մէջ դարմանուելու վրայ է։

Գ.) Օր. Ֆուրնիէ (Օնօրին), Վիլմօմպլի, տասը տարու, անդրանիկն է իր երեք քոյրերուն, որոց պզտիկն երկու տարեկան է։ Հայրը Վիլմօմպլի կաղի գործարանին մէջ բանուոր, մայրը վերջերս մեռաւ կուրծքի տաժանելի հիւանդութենէ մը։ Իր ճարպիկութեամբ ու խելայիւթեամբ 18 ամիս կայ որ մօրը տեղը բռնած է, կէս օրէն վերջ կուգար դպրոցէն, կ՚խնամէր մայրն ու կ՚նայէր որ տան մէջ բան մը պակաս չմնայ։ Խեղճ մայրը մեռաւ սա՛ յոյսով թէ ամուսինն ու զաւակներն Օնօրինով պիտի մխիթարուին ու անիկա նեցուկ պիտի ըլլայ իրենց, ինչպէս որ ալ եղած է այս փոքրիկ աղջիկը։

Դ.) Պրօսոն, 1901 Մայիս 2ին, իր մէկ քանի ընկերներուն հետ կ՚խաղար Սէն—Մարդէն ջրանցքին եզերքը, երբ անոնցմէ մէկը տղեկ մը հրելով ջուրն ինկաւ. բոլորն ալ փախան սարսափահար, մինակ փոքրիկն Պրօսոն, ան ատեն 7½ տարեկան, ջուրը նետուեցաւ, և մեծ ճիգերէ վերջ յաջողեցաւ ազատել իր ընկերը։

Ե.) Օր. Կուէն (Մարսէլ), 1902 Սեպտ.ին.— Օր. Մարսէլ Կուէն՝ տասնը մէկ ու կէս տարու, Մառնի եզերքը կ՚պտտէր ծնողացն հետ, երբ տեսաւ որ տղեկ մը ջուրն ինկաւ, հոն ծռած ատեն. Մարսէլ անմիջապէս ջուրը նետուեցաւ ու լողալով գնաց բռնեց տղեկը, երբ մազ մնացեր էր որ անիկա քշուի երթայ գետին հոսանքէն։

Զ.) Շալան (Օկիւսդ), 1902 Ապրիլին Սէնի եզերքը կ՚պտտէր եղբօրը վեցամեայ Բիէրին հետ, երբ անիկա սխալ քայլ մը առնելով գետն ինկաւ։ Թէեւ Շալան լողալ չէր գիտեր, բայց առանց տատամսելու գետը նետուեցաւ, եղբայրը բռնեց ու ջուրէն դուրս հանեց։ Փոքրիկն Շալան այս պահուս դեռ դարմանուելու վրայ է, որովհետեւ մէկ մասը ջախջախուած է։

Է.) Կրամինեաք (Կասդոն), արձակուրդը Պուլոնը—Սիւր—Մէր անցընելու վրայ էր. տղաքներ ձուկ կ՚որսային փարոսին մօտ, ալիք մը գալով բոլորն ալ ծովը թափեցան, փոքրիկն Կրամինեաք անմիջապէս ծովը նետուեցաւ և փարոսին պահնորդին հետ բոլորն ալ ազատեց։ Այս դէպքը պատմած էին արդէն մէկ քանի լրագիրներ։

Ը.) Գաշէ, 12 տարու, որ անցեալ Օգոստոս 13ին գետն ինկած տղայ մը ազատեց. արդէն անկէ մէկ քանի օր առաջ Գաշէ ուրիշ տղեկ մը ազատեր էր։ Չորրորդ անգամն էր որ մարդ կ՚ազատէր։

Թ.) Տալէն, խուլ—համր, որ 1902 Օգոստոս 24ին, ստոյգ մահէ մը փրկեց ջուրն ինկած աղջնակ մը։

Ժ.) Մարկրիդ Լիւպրա, ծնողացը բացակայութեանը կ՚հսկէր քրոջն ու եղբօրը վրայ, երբ տեսաւ որ սանդուղին կողմէն թանձր մուխ մը կ՚ելնէ։ Մինչեւ հինգերորդ յարկ ելաւ, բայց ստիպուեցաւ ետ գալ, որովհետեւ մուխը շատ թանձր էր։ Բայց դարձեալ ա՛ն վերն ելաւ, երկու և հինգ տարեկան երկու տղեկներ ազատեց ստոյգ մահուընէ։ Մարկրիդ Լիւպրա իր այս քաջագործութեան ի վարձ Ոստիկանական նախարարէն ալ ազատարարի չքանշան ստացաւ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ըստ որում շատ անգամ կ՚կարդամ թէ արդի վարչութիւնը կործանման կ՚առաջնորդէ զմեզ և թէ Ֆրանսա դէպ ի սնանկութիւն կ՚դիմէ՝ զօրաւոր ձեռքի մը տուած սուրի հարուածի մը արագութեամբ, շատ չզարմացայ մասնաւոր հրատարակութեան մը մէջ գտնելով թիւեր, որք սա յոյսն արթնցուցին հոգիիս մէջ թէ դժբախտութեան գուշակները պիտի չկրնան ա՛լ ծաղրել դժուարահաճանութեանս վրայ։ Այս թիւերը ցոյց կուտան թէ 1835էն ի վեր ո՛րքան դրամ կայ խնայողական սնտուկներուն մէջ։ Կ՚տեսնեմ թէ Լուի Ֆիլիբի իշխանութեան վերջերը, 1847ին, կլորիկ հաշիւով 358 միլիոն Ֆր. պահեստի դրամ կայ եղեր. 1870ին, Նաբոլէոն Գ.ի իշխանութեան վերջերը, 711 միլիոն կար, որով՝ ըսել է թէ քսանըերկու տարուան մէջ 353 միլիոնի յաւելում մը եղեր է։ Տեսնենք թէ անկէ ի վեր ինչ՚ր եղեր է։ Արդի վարչութեան երեսուն երկու տարուան տեւողութեան միջոցին (1869—1901) 2 միլիառ 623 միլիոնի յաւելում մը գոյացած է։ Ապաքէն 1901ի վերջերը (1902ին թիւը չունիմ) խնայողական արկղներու մէջ պահեստի դրամներու գումարն էր 3 միլիառ 334 միլիոն Ֆր.։ Դէշ բան չէ ասիկա վարչութեան մը համար որ կործանումի, սնանկութեան, ընդհանուր քայքայման կ՚դիմէ՝ կ՚ըսուի։ 1871ին, 2 միլիոն հոգի կար պահեստի դրամ տուող։

ՇԵՐԼՕՔ ՀՕԼՄՍԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ (93)

ՎԱԼՈՒԹԱՃԻՒՆ ԳՐԱԳԻՐԸ

—Անշուշտ կուգամ, ըսի։ Խնդիրն ի՞նչ է։

—Կառախմբին մէջ կ՚պատմեմ։ Յաճախորդս կառքին մէջ կ՚սպասէ։ Կրնա՞ք հիմակ անմիջապէս գալ։

—Վայրկենէ մը, ըսի, քանի մը տող գրեցի դրացիիս, վերնայարկը գալի խնդիրը բացատրելու համար կնոջս, և դրան առջեւ միացայ Հօլմսին։

—Ձեր դրացին Տօքթո՞ր է, հարցուց արդէն նշանատախտակը դիտելով։

—Այո՛։ Ան ալ ինծի պէս պաշտօն մը կամ բժշկական գիրք մը գնեց, ([illegible]) վճարեց, այն բժիշկին տունն ու յաճախորդները բռնելու համար։

—Անոր գործը հի՞ն է։

—Իմինիս հետ միևնոյն ատեն հիմնուած է։ Տուներուն շինուած ատենէն։

—Ահ, այն ատեն ձե՛րը լաւագոյնն է։

—Կարծեմ թէ այնպէս է։ Բայց ի՞նչպէս գիտցաք։

—Սանդուղներէն, բարեկամս։ Ձերիններուն քարն անորինէն երեք ինչէզ խոր է։ Բայց կառքին մէջի սա պարոնն իմ յաճախորդս է, Մր. Հօլ Բիքրոֆդ։ Թոյլ տուէք որ ձեզ ներկայացնեմ անոր։ Կառապա՛ն, մտրակեցէք ձեր ձին, վասն զի հազիւ ժամանակ ունինք կառախմբին հասնելու։

Մարդը, որուն դէմը նստած էի, բարեկազմ ու սիրուն երեւոյթով երիտասարդ մ՚էր, համարձակ ու պարկեշտ դէմքով և նուրբ, զանգուր, դեղին պեխերով։ Ունէր շատ փայլուն բարձր գլխարկ մը եւ մաքուր, սեւ զգեստ մը։ Լոնտոնցի փայլուն երիտասարդ մ՚էր, այն դասակարգէն որ մեզ կուտայ մեր ամենաընտիր կամաւոր զօրագունդերը, և որմէ առաջ կուգան հիանալի ըմբիշներ և արշաւասէրներ։ Իր կլոր ու կարմրագոյն երեսը բնականաբար զուարթ արտայայտութիւն մ՚ունէր, բայց ինծ այնպէս երեւցաւ թէ բերնին անկիւնները զուարճախառն տրտմութիւն մը կ՚յայտնէին։ Սակայն Պիրմինկէմ երթալու համար առաջին կարգի վակոն մը նստած ատեննիս էր միայն որ կրցայ իմանալ թէ ի՛նչ էր պատճառն այն տաղնապին որուն համար դիմում ըրած էր Շէրլօք Հօլմսի։

—Եօթանասուն վայրկեան ունինք, դիտել տուաւ Հօլմս։ Պէտք է որ, Մր. Հօլ Բիքրոֆդ, բարեկամիս ըսէք ձեր խիստ հետաքրքրական պատմութիւնը, ճիշդ ինչպէս ըսիք ինծ, կամ թէ աւելի մանրամասն, եթէ կարելի է։ Ինծ համար օգտակար պիտի ըլլայ նորէն լսել դէպքերու շարքը։ Ասիկա այնպիսի գործ մ՚է, Ուօդսըն, որ կրնայ ցոյց տալ թէ բան մ՚ունի իր մէջ կամ ոչինչ ունի, բայց գոնէ կ՚ներկայացնէ այն անսովոր հանգամանքները որք նոյնքան սիրելի են ձեզ որքան ինծի։ Օ՛ն, Մր. Բիքրոֆդ, այլեւս պիտի չընդմիջեմ ձեզ։

Մեր երիտասարդ ընկերն երեսս նայեցաւ նշոյլ մ՚ունենալով աչքերուն մէջ։— Պատմութեան ամէնէն տխուր մասը սա է որ, ըսաւ, շուարած խենդ մը կ՚երեւամ։ Անշուշտ, կրնայ ուրիշ կերպով ըլլալ, բայց ես չեմ տեսներ որ կրնայի տարբեր կերպով շարժիլ։ Կորսնցուցի պաշտօնս, բայց անոր տեղ բան մը ձեռք չբերի։ Կ՚զգամ թէ ո՛րքան ապուշ եղած եմ։ Պաշտօնեայ էի Քօքսըն և Ուուդհաուզի քով, Դրէյփըր Կարտընս։ Բայց անոնք կորուսին իրենց ստակը, Վէնեզուէլեան փոխառութեան ատեն, զոր անշուշտ կ՚յիշէք, և փակեցին իրենց գործը։ Հինգ տարի պաշտօն վարած էի անոնց քով, և ծերունին Քօքսըն բարի վկայութեան թուղթ մը տուաւ ինծ, երբ աղէտքը պատահեցաւ։ Բայց մենք, քարտուղարներս, ամէնքս ալ ճամբուեցանք, 27 հոգի էինք։ Գլուխս ասդին անդին զարկի։ Ուրիշներ ալ կային ինծի բախտակից։ Շատ ժամանակ սպասեցի գործ մը ճարելու համար։ Շաբաթն երեք ստերլին կ՚առնէի Քօքսընի քով, և 70 ոսկի խնայած էի, բայց մէկ ծայրէն բռնեցի կերայ։ Վերջապէս ծայրը հասաւ։ Ոչ եւս կրնայի դրոշմի և պահարանի ստակ գտնել ծանուցումներուն պատասխանելու համար։ Կօշիկներս հինցուցի դրասենեակէ դրասենեակ պտտելով։ Պաշտօն մը գտնելէ շատ հեռու էի։ Վերջապէս, թափուր պաշտօն մը գտայ Մօուսըն և Ուիլեմսի քով, Լոմպարտ Սդրիդի հռչակաւոր վաճառատուններէն կամ Սակարանի միջնորդներէն մին։ Արեւելեան Լոնտոնը ձեր յաճախած վայրը չէ, բայց կրնամ ըսել ձեզ թէ Լոնտոնի ամէնէն հարուստ տունն էր այն։ Ծանուցումին պատասխանը նամակով միայն պիտի տրուէր։ Խնդրագիրս և վկայագիրս ղրկեցի, բայց բնաւ յոյս չունէի որ այդ պաշտօնը ձեռք պիտի անցնէի։ Յաջորդ թղթատարով պատասխան եկաւ որ եթէ Բշ. օր հոն երթայի, պիտի կրնայի պաշտօնիս ձեռնարկել անմիջապէս, կ՚բաւէր որ վայելուչ դէմք մ՚ունենայի։ Մարդ չի գիտեր թէ այս բաներն ի՛նչպէս կ՚կարգադրուին։ Ոմանք կ՚ըսեն թէ տնօրէնն իր ձեռքը խօթելով նամակներու տրցակին մէջէն հատ մը կ՚քաշէ և ձեռքին եկած առաջին նամակը կ՚առնէ։ Ի՛նչ և է, այն միջոցին վիճակահանութիւնն ե՛ս շահեցայ։ Ձէք գիտեր թէ որչափ ուրախ եղայ։ Շաբաթականը մէկ ստերլին էր եւ պարտականութիւնները ճիշդ անոնք էին զոր կը կատարէի Քօքսընի քով։ Հիմա եկաւ գործին ամէնէն հետաքրքրաշարժ մասը։ Այս գործն ապահովելէս ետքը, այն գիշեր տունս նստած էի և սիգառ կ՚ծխէի, երբ տանտիրուհին վեր եկաւ այցաքարտով մը, վրան այսպէս գրուած.—Արթըր Բինըրի, սեղանաւորական գործակալ։ Այս անունը լսած չէի բնաւ, և չէի կրնար երեւակայել թէ ի՛նչ պիտի ուզէր ինծմէ, բայց անշուշտ պատուիրեցի վեր հրամցնել։ Միջահասակ, սեւ մազերով, սեւ աչքերով, սեւ մօրուքով մարդ մը ներս մտաւ, քիթը կտոր մը կարմրկեկ։ Աշխոյժ կերպով ինծի մօտեցաւ։ Շատ շուտ կը խօսէր, իբր մարդ մը որ ժամանակին յարգը գիտէ։ — Կարծեմ Մր. Հօլ Բիքրոֆդն էք, ըսաւ։

—Այո՛, Տէր, պատասխանեցի, և աթոռ մը ցոյց տուի։

—Նախապէս Քօքսընի և Ուուդհաուզի քով։

—Այո՛, Տէր։

—Եւ հիմա Մօուսընի քով։

—Ճիշդ։

—Լա՛ւ, պատասխանեց։ Իրողութիւնը սա է որ ստուգիւ տարօրինակ պատմութիւններ լսեցի ձեր սեղանաւորական կարողութեան վրայ։ Կ՚յիշէ՞ք Բարքըրը, որ Քօքսընի դրասենեակին տնօրէնն էր։ Անիկա միշտ ձեր գովեստն ըրաւ։

Անշուշտ հաճոյքով լսեցի այս խօսքերը։ Դրասենեակին մէջ լաւ աշխատող մ՚էի միշտ, բայց երբեք չէի կրնար երեւակայել որ Լոնտոնի սեղանաւորական միջնաքաղաքին մէջ այս կերպով անուն հանած ըլլայի։

—Սուր յիշողութիւն մ՚ունիք, ըսաւ այցելուն։

—Ըստ բաւականի, պատասխանեցի համեստօրէն։

—Պարապ եղած ատեննիդ սեղանաւորական հրապարակին գործառնութեանց հետեւեցա՞ք, հարցուց։

—Այո՛։ Ամէն առտու կ՚կարդամ Սակարանի ցուցակը։

—Ասիկա կ՚ցուցնէ որ գործին վրայ սէր ունիք, պոռաց։ Յառաջդիմելու ճամբան ա՛ս է։ Կ՚յօժարի՞ք որ քննեմ ձեզ, չէ՞։ Տեսնե՛նք։ Այրշայրը քանի՞ է։

—105էն 105¼։

ՍԸՐ Ա. ՔՕՆԸՆ ՏՕՅԼ

Թարգմ. Ժ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ

Անշուշտ կ'խորհիմ թէ այս ապացոյցը սաժամելի բան մ'է հին վարչութեանց կուսակիցներուն համար: Բայց ա՛յնչափ փաստ չէր կրնար ըլլալ որ չհետևէինք անոր և թող տայինք որ փախչէր իրերուն վկայութիւնը կոչելու առիթը, որովհետև թիւերու պերճախօսութիւնն երկար ատենէ ի վեր ապացուցեալ բան մ'է:

Հ. ՀԱՐՏՈՒՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ՍԵՒ ԾՈՎՈՒՆ ՄԷՋ. — Սև Ծովուն Ռուսական Նաւատորմին ընդհանուր հրամանատար Սքրիտլով ծովակալ անցեալ Բշ. Բեդերսպուրկէ Օտեսա հասաւ, և երկաթուղւոյ կայարանէն ընդունուեցաւ նաւահանգստին բոլոր բարձրաստիճան պաշտօնէութեանց կողմէ: Դշ. մանրամասնօրէն այցելեց անցուց Կամաւոր Նաւատորմին յաճախները, որոց մէջ էր Եարոսլաւ յոյժ արագընթաց և մեծ շոգենաւը, որ հետևեալ օրը ճամբայ ելաւ դէպ ի Մայր Արևելք, Սաղալին կղզին փոխադրելու համար տաժանակիր աքսորութեան դատապարտուած 518 կալանաւորներ: Ծովակալը նոյն երեկոյին Նիքոլայէվ գնաց Զաբօրօժեց թնդանօթակիրով: Ծովակալն այցէ կ'անցընէ կառավարական նաւարանն և Տէրութեան հաշուոյն Ֆրանքօ-Պելժ նաւագործարանին մէջ շինուող երկու թորփիլանաւածները: Երէկ, Սևաստոփոլ հասած պիտի ըլլար: Ռուս լրագիրք կ'գրեն թէ նոր հրամանատարին հսկողութեան ներքև, Սև Ծովու Նաւատորմին աւելի վարժութիւն պիտի ստանայ արագաշարժութեան, որոնսալ գործողութիւն մը չունեող կատարելու, և նոր զէնքերն աւելի ճշտօրէն գործածելու: Այս ամէն նկատմամբ Սև Ծովու զրահաւորները Պալթիկի իրենց զրահաւոր քոյրերէն ետ կ'մնային: Սքրիտլով ծովակալին իբրև հրամանատար Մայր Արևելքի և Միջերկրականի նաւաբաժիններուն մէջ ստացած փորձառութիւնն ու համբաւը զինք առաջնակարգ դէմք մը կ'կացուցանեն Ռուսական Նաւատորմին մէջ և Ռուս ազգին առջև:

*** «Ֆիննական Լոյտը», Ֆինլանտիոյ նաւահանգիստներուն մէջ կազմուած շոգենաւային ընկերութիւնը, կանոնաւոր երթևեկ մը հաստատեց Սև Ծովու և Պալթիկ Ծովու նաւահանգիստներուն միջև, առ այժմ հինգ շոգենաւ յատկացնելով: Որովհետև այս գործը ցարդ սահմանափակուած կ'մնար Ռուսական Ընկերութեան, ուստի մրցումը պիտի նուաղեցնէ վաճառքներու փոխադրման սակը:

*** Գարնանային օդերէ ետքը, ձմեռը խստիւ վերսկսաւ Օտեսայի կողմերը: Անցեալ չորեքշ., 24 ժամէ ի վեր անընդհատ կ'ձիւնէր Օտեսայի վրայ և շրջակայքը, կառքերը չէին քալեր, և նորէն բալխերներ կ'գործածուէին: Բայց ցուրտը զերոյէն հազիւ քանի մը աստիճան միայն վար է:

ՌԱՅԽՍՏԱԿԻՆ Դշ.ի նիստին մէջ, ընդդիմադիր կուսակցապետներէն Պէպէլ հարցուց թէ դաշնային հրետանիներուն համար նոր թնդանօթներ պիտի գնուին եղեր, ուրեմն ինչի՞ ծառայեցին ասկէ առաջ գնուածները, և ստոյգ չէ՞ միթէ այն ամբաստանութիւնը թէ Քրիւփ և միւս մեծ գործարաններ անխտրաբար մեծամեծ գումարներ ստացած են Տէրութեան գանձէն, պայմանագրուածէն աւելի ստորին զէնքեր տալով, որք չեն դիմացած, կամ զինուորական պահանջումներուն չեն համապատասխանած: Պատերազմական նախարարն յիշեցուց այն գաղտնի պահուելիք ծանօթութիւնները զոր այս մասին հաղորդած էր արդէն Ելմտացոյցի Յանձնաժողովին: Հիմակուան գործածուած թնդանօթները տարիներու փորձառութեան արդիւնքն են, և խնդիրը նոր տեսակ թնդանօթ մ'ընդունելու վրայ չէ: Գերմանիոյ պաշտպանողական զօրութիւնը մեծապէս պարտական է Քրիւփի գործարանին: Պէպէլ պատասխանեց թէ Յանձնաժողովին մէջ թուանշաններով ապացուցուած էր թէ Քրիւփ Գերմանիոյ ծախած է զրահներ աւելի սուղ քան այն զրահները զոր ծախեց Մ. Նահանգներուն: Պատերազմական նախարարը պատասխանեց թէ Գերմանիոյ ծախուածներուն ինչ ինչ արհեստական կատարելագործումներու պատճառաւ ի հարկէ աւելի կ'արժէին:

*** Յանձնաժողովին մէջ նաւային ծրագիրը խիստ քննադատութեան ենթարկուեցաւ, և ծախուց զանազան գլուխներ կա՛մ մերժուեցան, և կամ յետաձգուեցան: Օրինակի համար, նախարար Դիրբից ծովակալն երկու միլիոն մարք կը պահանջէր Աւգուստա Կայզերին մեծ յածանաւն և Իրէն փոքր յածանաւը նորոգելու համար, ծանուցանելով թէ գալ տարուան ելմտացոյցին մէջ միլիոն մը ևս պիտի պահանջէ նոյն երկու նորոգումներու համար, որք ընդ ամենայն երեք միլիոն կ'կարօտին: Ծովակալն ըսաւ թէ ատոնք գործածելի ըլլալու համար հիմնական բարեփոխութիւններու պէտք ունին, կաթսաները պիտի հանուին, օդաւորութեան կերպը պիտի փոխուի և շոգի յառաջ բերելու համար խողովակային նոր դրութիւնը պիտի զետեղուի: Կաթոլիկներն և Ազատականները գոհ չեղան այսքան բացատրութեամբ. ըսին թէ Աւգուստա Կայզերին յածանաւն հազիւ ութ տարի առաջ շինուած էր, այսքան կարճ միջոցի մէջ ինչպէ՞ս անգործածելի եղեր է, ուրեմն ժամանակին աղէկ չէ շինուեր, կամ չարաչար գործածուեր է: Կառավարութիւնը չ'կրնար շատանալ պահանջած գումարին կիսովը: Նախարարը պատասխանեց թէ այն ատեն պէտք կ'ըլլայ մինչև 500 գործաւոր ճամբել պետական նաւարանէն և այն ատեն մեղքն իրենց ճիտը թող ըլլայ: Կառավարական կուսակցութեան կողմէ առաջարկուած պաշտպանողական ճառերը փորձ մը չըրին, և ի վերջոյ ծովակալին առաջարկին նկատառումն յետաձգուեցաւ անորոշ կերպով:

ԳԵՐՄԱՆ ԴԱՀԱԺԱՌԱՆԳԻՆ ամուսնացնելու խորհրդին հետ սերտ կապ ունի Վիլհէլմ Կայսեր մօտալուտ այցելութիւնն ի Քոբէնհակ: Կայսրը կ'ուզէ մօտէն ծանօթանալ Քոմպերլէնտի Ալեքսանտրա իշխանուհին, 21 տարու, որ այժմ Դանիոյ մայրաքաղաքը կ'բնակի: Անոր հայրը ժառանգորդ կրնայ համարուիլ Հանովէրի թագաւորութեան, որ աւստրօ-պրուսիական պատերազմէն ետքը, անցաւ Պրուսիոյ: Արդ, ինչպէս որ ինք, Վիլհէլմ Կայսրը, ամուսնացաւ նոյն պատերազմաւ Պրուսիոյ անցած Շլեզվիկի Դքսութեան իրաւունք ունեցող Դքսական Տան իշխանուհիին հետ, քաղաքական բարեդէպ կարգադրութիւն մը պիտի ըլլար՝ Հանովէրի ժառանգորդն ալ սիրաշահիլ՝ անոր աղջիկը սահմանելով ապագայ կայսրուհիի դիրքին:

ՄՐ. ՉԷՄՊՐԼԷՆ ի Մատէյրա սիրալիր ընդունելութիւն գտաւ պորտուկէզ իշխանութիւններէն: Քարլոս Թագաւորն իրեն ընդ առաջ ղրկած էր Տօն Քարլոս զրահաւորը: Ծովակալը շոգենաւ եկաւ, և յանուն Թագաւորին բարի գալուստ մաղթեց գաղթային նախարարին, որ երբ ցամաք ելաւ, Ֆունխալի ամրոցէն թնդանօթներ արձակեցան, և Պորտուկէզք և անգլ. գաղթականք սիրով դիմաւորեցին զինք քաղաքին: Մր. Չէմպրլէն յիշեցուց թէ ամենահին դաշնագիրը զոր Անգլիա կնքած է օտար Տէրութեան մը հետ՝ ա՛յն է զոր կնքած էր Պորտուկալի հետ: Նոյն այն դաշնագիրն էր սա որ վերջերս ալ նորոգուեցաւ: ԺԹ Դարուն սկիզբն Ուէլլինկթըն Դուքսին բանակն էր որ առաջին անգամ ի Պորտուկալ եղնելով, թէ՝ զՊորտուկալ և թէ Սպանիան ազատեց Պօնապարդեան տիրապետութենէն: Մր. Չէմպըրլէն ճաշեց պորտուկէզ կառավարչին հետ, և անգլ. գաղութն ընդունելով, ըսաւ թէ ամենուրեք Բրիտանեան Կայսերականութեան կամ համաշխարհային Տէրութեան գաղափարն ուժովնալու վրայ է: Դեռ նո՛ր կ'սկսի այս բրիտանեան Տէրութեան պաշտօնը, որ հոմանիշ է խաղաղութեան ու քաղաքակրթութեան: Անգլիա իր բարձրագոյն կէտն հասած կրնայ ըլլալ, բայց բրիտանեան համաշխարհային կայսրութիւնը սահմանուած է մինչև երկինք համնելու (must reach to the sky): (Որոտընդոստ ծափերով ողջունուեցաւ այս ճինկոյական ոգւոյ բացատրութիւնը:) Իր սիրական օրքիտէ ծաղիկներէն փունջ մը բերաւ վաճառական Մր. Բէյտի աղջիկը, և աղջկան հայրին ալ ուրիշ ծաղիկ մը բերաւ, Բարեկրայէն հեռագիր մը թէ Իսդ Լինտըն շրջանակին մէջ անգլիասէր ընտրելին յաղթած է պօերասէրին, և երեսփոխան ընտրուած է Բարեկրայ Խորհրդարանին: Մր. Չէմպըրլէն ժպտադէմ ընդունեց այս «բարի լուրը»:

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ՊՈՐՏՈՒԿԱԼԻ միջև ի Հարաւ. Ափրիկէ ծագած սահմանի խնդիրն որոշուեցաւ Իտալիոյ Թագաւորին իրաւարարութեան ենթարկել, և Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւորն հաճեցաւ: Պարոցէլանտի բնիկ Թագաւորութիւնը պիտի մնայ Անգլիոյ ազդեցութեան շրջանակին մէջ, բայց անգլ. և պորտուկէզ պատուիրակները չեն համաձայնիր այն սևամորթ իշխանութեան սահմաններուն վրայ:

ԲԱՐԼԱՄԷՆԹԻՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.—Պատերազմական նախարար Մր. Պրօտրիք սպայից կրթութեան նոր եղանակին վրայ բացատրութիւններ տալով Դշ.ի նիստին մէջ, ըսաւ թէ զինուորական այս նոր կրթութեան ընդհանուր սկզբունքը պարտաւոր պիտի ըլլայ մասնագէտ յանձնաժողովի մը հետ խորհրդակցիլ միշտ: Տէրութեան պէտքերը շատցած են, և անհրաժեշտ է ոյժերուն յաւելման համար Կառավարութեան պահանջը: Եթէ պահեստի զօրաց թիւն 100,000ի բարձրանայ, մեր տրամադրութեան տակ 307,000 հոգւոյ կանոնաւոր բանակ մը պիտի ունենանք: Ասկէ 51,000 զօրք գաղթականութեանց համար պէտք է, և պատերազմի ատեն 120,000 հոգի արտասահման պիտի ղրկենք սահմաններուն պաշտպանութեան: Եթէ բուն Անգլիոյ պաշտպանութեան և զինուորական ուրիշ ծառայութեանց պէտք եղածը զեղչենք, Անգլիոյ մէջ 56,000 հոգւոյ կանոնաւոր բանակ մը կ'ունենանք, որ պակասներուն տեղը լեցնելու համար պարտաւոր ենք յարտասահման ղրկել: Կանոնաւոր զօրաց թիւը չափազանց չէ ուրեմն, որչափ կ'կարծուի: Բանակին Տեղեկութեանց բաժնին համար եղած քննադատութեան գալով, կարելի չէ բաղդատել Գերման Սպայակոյտին սպաներուն թիւը՝ Անգլ. Բանակին լրտեսութեան բաժնին սպաներու թիւին. զի գերման Սպայակոյտի սպաները գործօն ծառայութեան մէջ են միանգամայն:

Սըր Հէնրի Քէմպպէլ Պանըրմէն պատասխանեց թէ Պատերազմական Ելմտացոյցը (զոր բացատրեցինք լրագրոյս Շբթ. օրուան թիւով,) երկրին տարողութենէն շատ բարձր է: Պատճառ չկայ որ Անգլիա պարտաւոր ըլլայ 120,000 մարդ ղրկել յարտասահման: Մայօր Կէտ (պահպանողական) պահանջեց որ Բանակին իրական թիւէն 27,000 հոգի զեղչուին, և այս առթիւ խստիւ քննադատեց Բանակի մասին կառավարութեան բռնած քաղաքականութիւնը:

Հազարապետ Իվըն Կորտոն (պահպանողական) պաշտպանեց այդ պահանջումն և ըսաւ թէ Հնդկական սահմանագլուխը պաշտպանելու միակ եղանակն է Հնդկաստանի զինուորական դիրքերն ամրացնել:

Մր. Կիպտըն Պօուլզ ըսաւ թէ պատերազմական ծրագիրը պաշտպանողներն Հնդկաստանի դէմ Ռուսիոյ կողմէ յարձակման վրայ կ'խօսին: Բայց ինք չի կարծեր որ այդ մասին Մր. Պալֆուրի յայտարարութիւնը խոհական ըլլայ: Հնդկաստանը պաշտպանելու համար Անգլիայէն երեք զօրաբանակ առնուելու յայտարարութեան աւելի մեծ կարևորութիւն մը տուին երկու վերջին դէպքերը, այսինքն ռուսական թորփիլանաւերուն աւելնալն ու արարքը, և Ռուսիոյ կողմէ Չիլիի երկու զրահաւորներուն ծախու առնուիլը: Մր. Պալֆուր իրաւունք ունենալ կ'կարծէ ըսելով թէ ամենամեծ վտանգը Հնդկաստանի մէջ Ռուսիոյ կողմէ յարձակումն է.—

Այս միջոցին Մր. Պալֆուր ընդմիջելով ըսաւ. «Ատենաբանն այնպէս կ'կարծէ թէ Հնդկաստանի վրայ Ռուսիոյ կողմէ անմիջական յարձակում մը պիտի ըլլայ՝ ըսած ըլլամ: Ասիկա ամէնէն ետքի հաւանականութիւնն է որ մտքէս կ'անցնի: Ես ըսել ուզեցի թէ ինչպէս Ֆրանսա միշտ աչքի առջև ունենալու է Գերմանիոյ կողմէ յարձակման մը հաւանականութիւնը՝ առանց սակայն հաւատալու, ինչպէս Գերմանիա ալ մտքէն չանցըներ Ֆրանսայի վրայ յարձակիլ. և ինչպէս Գերմանիա, առանց ամենաթեթև կասկած մ'ունենալու, միշտ աչքի առջև ունի Ռուսիոյ կողմէ յարձակման մը հաւանականութիւնը, այդպէս ալ Անգլիա պատրաստ գտնուելու է ռազմական հաւանականութեանց:

Մր. Պօուլզ յարեց թէ վարչապետին յայտարարութենէն ետքն արտաքին գործոց խորհրդական Քրէնպօրն ծանուցած էր թէ Անգլիա և Ռուսիա բանակցութեան մէջ են՝ Պարսկաստանի և Աֆղանստանի մէջ երկուց Տէրութեանց փոխադարձ շահերուն վրայ բարեկամական համաձայնութիւն մը յառաջ բերելու նպատակաւ: Ատոր մէջ է ահա բուն խնդիրը: Եթէ այդպիսի համաձայնութիւն մը գոյանայ, այն ատեն պէտք չի մնար Հնդկաստանի մէջ յարձակման մը դէմ ձեռք առնուելիք միջոցներուն:

Պահպանողական Մր. Մաքուէլ յիշեցուց թէ Պօէրական Պատերազմին ատեն ընդհանուր ազգին բաղձանքն էր խաղաղութեան ժամանակ աւելի մեծ թիւով սպայ և զինուոր մարզել: Ամենուստ կը պահանջուէր «աւելի՛ սպայ, աւելի՛ զինուոր»: Հիմակ ի՞նչ անցաւ դարձաւ որ խաղաղութեան ժամանակ զօրաց թիւին նուազումը կ'պահանջէին Ազատականք և մաս մը Պահպանողականք:

Վիճաբանութեան շարունակումն յետաձգուեցաւ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Երեսփոխանական Ժողովոյն Դշ.ի նիստին մէջ արտաքին քաղաքականութեան վրայ եղած հարցապնդումներու ատեն Մ. Տէլքասէ օտար Տէրութեանց հետ Ֆրանսայի ունեցած յարաբերութեանց վրայ խօսելով ըսաւ. «Անգլիոյ հետ ունեցած մեր յարաբերութիւններն այնպիսի անկեղծութիւն մը կ'առնեն, որուն նմանը ցարդ տեսնուած չէր. կ'յուսամ որ այդ անկեղծութիւնն ուրիշ կողմէ ալ ցոյց տրուի, իսկ Գերմանիոյ հետ ունեցած յարաբերութիւններս այնպէս է, ինչպէս որ պէտք է ըլլալ: Համաչափութիւն մը կ'տեսնուի, բայց այդ չի կրնար այնչափ յառաջ երթալ որ մարէ անցեալին կրակը: Իտալիոյ հետ ունեցած մեր քաղաքական յարաբերութեանց մէջ շատ թիւրիմացութիւններ հարթուեցան, և այժմ վիճակը գոհացուցիչ է: Մեք Իտալիոյ հետ կապուած ենք, միայն թէ վարած այն պատերազմներուն յիշատակով զոր կարելի չէ մոռնալ: Իտալիոյ հետ ունեցած այժմու մեր բարւոք յարաբերութիւններն իր արտաքին գործոց Նախարար Մ. Բրինէդդիի կ'պարտինք: Իսկ Աւստրիոյ հետ գերազանցապէս գոհացուցիչ են մեր յարաբերութիւնները: Հետևապէս, Եւրոպայի մէջ բարձրագոյն կրնանք կատարել մեր պարտաւորութիւնն իբրև բարի եւրոպացի մը:» Երեսփոխան Ռիպէրօ Ափրիկեան խնդրոյն վրայ խօսելով ըսաւ թէ ամէն բանէ առաջ պէտք է յարգել Ալժերիոյ դրացի Մարոքի անկախութիւնն ու ամբողջութիւնը: Չենք կրնար հանդուրժել որ ո՛և է տէրութիւն ուղղակի կամ անուղղակի կերպով միջամտութիւն մ'ընէ ի Մարոք, ուր վաճառականութեան երկու—երրորդ մասը մեր ձեռքը կ'գտնուի: Երեսփոխան Մ. Սէմպա (ընկերվարական) կ'խնդրէ արտաքին գործոց նախարար Մ. Տէլքասէէ որ Լա Հէյի իրաւարար ատեանին ազդեցութիւնը բարձրացնելու ջանք ընէ: Կ'փափաքի որ Ֆրանսա Անգլիոյ, Իտալիոյ և Սպանիոյ հետ մասնաւոր պայմանագիր մը կնքէ և այն պայմանագրին տրամադրութեամբ, այդ չորս տէրութեանց միջև ապագային պատահելիք որ և է խնդիր Լա Հէյի իրաւարար ատեանին ենթարկուի: Կ'պահանջէ նաև որ արտաքին գործոց նախարար Մ. Տէլքասէ հերքէ Մարոքի մասին Անգլիոյ և Սպանիոյ մէջ համաձայնութեան մը գոյութիւնը:—Մ. Տէլքասէ ըսաւ թէ այդպիսի համաձայնութիւն գոյութիւն չունի, թէ Մարոքի անկախութիւնն էական պայմանն է Հիւս. Ափրիկէի մէջ գտնուած ֆրանսական ստացուածոց ապահովութեան: Այս պատճառաւ ֆրանսական կառավարութիւնը թոյլ չպիտի տայ որ օտար միջամտութիւն մ'ըլլայ, և Ֆրանսայի այժմու չեզոք դիրքն ալ այդ իրաւունքներէն հրաժարում չի նշանակեր: Մեք աւետրական գերակշիռ շահեր ունինք Մարոքի մէջ. ատոր համար զգուշական ամէն միջոցներ ձեռք առած ենք: Նախարարը չի կարծեր որ դէպքերը ծանրանալու վիճակ մ'առնեն: Գալով զէնքընկեցութեան, անիկա Ֆրանսայի գործը չէ, և իրեն չի պատկանիր այդ նախաձեռնութիւնը: Զէնքընկեցութիւնը մարդկութեան շահուն համար փափաքելի բան մ'է, բայց այդ փափաքն երբեք չպիտի իրականանայ: Ինծ համար մարդկութենէն աւելի բարձր է Ֆրանսան, մարդկութեան մեզ համար այդ անուշական մասը: Նախարարն ըսաւ ի վերջոյ թէ Ֆրանսա պէտք է հաւատարիմ մնայ այն քաղաքականութեան որուն կ'հետևի շատ տարիներէ ի վեր, և որուն հիմը կը կազմեն Ռուսիոյ հետ ունեցած զինակցութիւնն ու Իտալիոյ հետ ունեցած համաձայնութիւնը: Մ. Տէլքասէ կ'խնդրէ որ Ժողովը վաւերացնէ Ֆրանսայի կեդրոնական շահերուն վրայ հաստատուած այս քաղաքականութիւնը: (Երկարատև ծափահարութիւնք:)

ՉԻՆԱՍՏԱՆ.— Անգլիոյ արտաքին գործոց խորհրդական Լօրտ Քրէնպօրն Երեսփ. Ժողովոյ մէջ բացատրութիւններ տուաւ Չինաստանի վիճակին վրայ, որու մասին խռովիչ լուրեր տարածուած են: Մանչուրիոյ մէջ օտարներու դէմ թշնամական որ և իցէ շարժման լուր առնուած չէ: Բայց Հանքաուի անգլ. հիւպատոսը կ'ծանուցանէ թէ արժանահաւատ աղբիւրէ ստացուած լուրերը Քանսուի մէջ ապստամբական շարժում մը կ'ծանուցանեն: Դիէն Ջինի անգլ. փոխ—հիւպատոսն ալ այդ մասին հաստատական տեղեկութիւններ առած ըլլալով, Բեքինի անգլ. դեսպանը պէտք եղած դիտողութիւններն ըրաւ չինական կառավարութեան: Չինաստանի արտաքին գործոց պաշտօնատունը պատասխանեց թէ ինք այդ լուրերը հաստատող տեղեկութիւն չունի և թէ տարածուած զրոյցները Քանսուի լուծուած զօրաբաժիններուն շարժումներէն յառաջ եկած ըլլալու են:

—Փոխարքայ Եուան—Շիհ—Քայ լսելով թէ կափամարտիկներն սկսած են գործել Շի—Լի նահանգին արևելեան կողմը, վերջերս զօրք ղրկեց այդ գաւառը: Հաստատուեցաւ թէ կափամարտիկներն աղէկ զինուած են և Բեքինի արևելակողմը 160 քիլոմ. հեռու քաղաքի մը մէջ զինուորական մարզանքներ կ'ընեն: Հասած զօրքերը ցրուեցին կափամարտիկները: 12 կափամարտիկ և մէկ քանի զինուորներ մեռան կռուին մէջ: Եուան—Շիհ—Քայ հրամայեց որ գերիները գլխատուին, և անոնց գլուխներն հրապարակաւ ի ցոյց դրուին: Հրամանագիր մ'ալ հանեց, որով ի մահ կ'դատապարտուին կափամարտիկ ընկերակցութեան անդամներն ու այդ շարժումը գրգռողները:

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐԸ Դշ. ընդունեց Քէօլնի Ֆիշէր արքեպիսկոպոսը, որ երդում ըրաւ հաւատարմութեան: Արքեպիսկոպոսն այս առթիւ իր բանախօսութեան մէջ ըսաւ. «Կ'երդնում հաւատարիմ մնալ ո՛չ միայն իմ պարտաւորութեանս գիտակից ըլլալով, այլ ներքին հոգեկան թելադրութեամբ»: Արքեպիսկոպոսն յիշեց Էքս Լա Շաբէլի կայսերական ճառն որով Վիլհէլմ Կայսրն իր Տունը, իր Բանակն և Ժողովուրդը Խաչին պաշտպանութեան տակ դրած էր: Այդ գերագոյն խօսքերն, ըսաւ, ամենուրեք և մանաւանդ Ռենական ժողովրդին մէջ ցնծալից հաճութեամբ ընդունուեցան և պատճառ եղան մեծ խանդավառութեամբ գովաբանելու Կայսեր մեծափառութիւնը: Ես կ'ստանձնեմ այս ծանր պաշտօնն, յարեց արքեպիսկոպոսը, ապաւինելով Աստուածային օգնութեան, Կղերին անձնուիրութեան, ժողովրդին գործօն աջակցութեան և Կայսեր շնորհալից բարեացակամութեան վրայ: Կայսրն ըսաւ թէ «Տոք. Ֆիշէրի ընտրութիւնը մեծ հաճութեան պատճառեց իրեն: Ձեր նախկին պաշտօնավարութեան մէջ ցուցուցած պարտաճանաչ հաւատարմութիւնն ու հայրենասիրական զգացումներն ապահովութիւն մ'են ինծ համար թէ դուք արքեպիսկոպոսական աթոռին վրայ՝ իբրև քաջ հովիւ մը ձեզ յանձնուած հոգիներուն՝ և հաւատարիմ ձեր այժմու ուխտին, հոգ պիտի տանիք որ կրօնական համայնքներու հոգիներու մէջ անշէջ մնայ իմ եւ իմ տանս հանդէպ հաւատարմութեան և յարգանաց ոգին, հայրենիքին սէրն և Աստուծոյ կողմէ ընտրեալ մեծաւորաց հանդէպ հնազանդութիւնը, և պիտի ջանաք որ միութիւնն անեղծ մնայ երկրին բնակչաց մէջ: Այս ակնկալութեամբ իմով երկրային իշխանութեամբս կ'վաւերացնեմ ձեր պաշտօնն և կը մաղթեմ ձեզ Աստուծոյ օրհնութիւնը:»

Մ. ՆԱՀԱՆԳԱՑ Կառավարութեան, Մեքսիկայի և Կեդրոնական ու Հարաւային ամերիկեան Հանրապետութեանց դիւանագիտական ներկայացուցիչներն Ուաշինկթընի մէջ կ'խորհրդակցին այս պահուս, հիւսիսէն մինչև հարաւ ուղղակի համամերիկեան երկաթուղիի մը շինութեան ծրագրին պատրաստութեան համար:

ՊՐԱԶԻԼԻԱ, ՊՈԼԻՎԻԱ և անգլօամերիկեան Սէնտիքան Աքրա (Պրազիլիա) գաւառին մասին համաձայնեցան: Սէնտիքան այդ գաւառէն պիտի քաշուի, 114,000 տոլարի հատուցում ստանալով:

ՄԸՆՐՈՅԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ. — Լատին—Ամերիկեան Հանրապետութեանց մէկ քանի ներկայացուցիչներ, որոց մէջ կայ նաև Արժանթինի դեսպանը, առաջարկեր են Մ. Նահանգաց որ միանայ այս Հանրապետութեանց՝ նոր յայտարարութիւն մ'ընելու համար Մընրոյի վարդապետութեան, որուն հակառակ գործ մը նկատուի՝ երբ Եւրոպական Պետութիւնք իրենց առնելիքները պահանջելու համար այն միջոցներուն դիմեն, ինչպէս ըրին ի Վենեզուէլա: Մր. Հէյ հակառակեցաւ այս խորհուրդին, ըսելով որ ամերիկեան Կառավարութիւնը ճիշտ ու ճիշտ կը հետևի Մր. Րուզվէլթի վերջին պատգամագրին, թէ Մընրոյի վարդապետութիւնն ապաստան մը չի կրնար ըլլալ պարտքերնին չհատուցանող ամերիկեան Պետութեանց:

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ քաղաքին հիմնարկութեան 200 ամեակին առթիւ, այս տարի, մօտերս Ամառնային Պարտէզին մէջ, Մեծն Պետրոսի բնակած փոքրիկ պալատին մէջ, արուեստահանդէս մը պիտի կազմակերպուի ի յիշատակ Բեդերսպուրկի հիմնարկչին. արուեստահանդէսն հինգ բաժանում պիտի ունենայ որք ճշգրիտ կերպով պիտի ներկայացնեն Մեծն Պետրոսի ներքին կեանքն ու զինուորական, ծովային, օրէնսդրական և վարչական գործերու մէջ ցոյց տուած հասարակական գործունէութիւնը: Մուտից տոմսերու վաճառումէն գոյացած գումարը պիտի յատկացուի աւելցնելու հասոյթներն այն բարեգործական ձեռնարկութեան, զոր կ'հովանաւորէ մեծ—դուքս Քոնստանդինի ամուսին՝ մեծ—դքսուհի Եղիսաբեթ, որ կ'նախագահէ նաև այս արուեստահանդէսին:

«ՄԷՅՑԻ ԽՆԴԻՐԸ». — Ֆրանսայի արտաքին գործոց Նախկին Նախարար Մ. Կապրիէլ Հանօթօ յօդուած մը կ'հրատարակէ Ֆիկարոյի մէջ թէ «Ֆրանսա կրնա՞ր պահել Մէցը»: Ահա՛ մաս մը այդ յօդուածէն.— . . . Սկիզբէն ի վեր, տաք հակառակութիւն մը ծագած էր Պիզմարքի ու Մոլդքէի միջև, ու ա՛յնքան սաստկացած էր որ Կայսեր ազդու միջամտութիւնն հարկ եղած էր երկու հակառակորդներն հաշտեցնելու համար: Պիզմարք կ'ամբաստանէր զինուորականները թէ ամէն ճիգ կ'թափեն որպէս զի զինադադարէն վերջ անկարելի ըլլայ հաշտութիւն կնքել, զոր ինք անհրաժեշտ կ'նկատէր: Իսկ Մոլդքէ կ'ամբաստանէր դիւանագէտները թէ շատ զիջողութիւններ կ'ընեն Ֆրանսացիներուն: Պիզմարք շատ պարկեշտ էր բոլոր այս առարկութիւններուն և ցոյց տրուած ընդդիմութեան: Անորոշ մնացեր էր թէ ի՛նչ ընէ: Սակայն ինք աւելի սա՛ գաղափարին կ'հակէր թէ Գերմանիա պէտք չէ պահէ Մէցը: Այս ամուր քաղաքն ալ Գերմանիոյ կցելու համար զինուորականներուն յառաջ բերած փաստերը վճռական բաներ չէր նկատեր: Ինք սխալ կ'ըսէր թէ կը բաւէր քանդել պարիսպներն և անոնց ետին ուրիշ ամուր պարիսպներ շինել: Պատէնի Մեծ Դուքսին, Ֆրետերիկ Իշխան ժառանգաւորին ու Հարաւային Գերմանիոյ նախարարներուն մարդոցմէն ներշնչեալ վերջին հրատարակութիւններ կ'հաստատեն Պուշի «Յիշատակներ»ուն մէջ հրատարակուած նախադասութիւն մը, որ ի վեր կ'հանէ թէ ի՛նչ կ'խորհէր գերման մեծ Վարչապետն երբ այս խնդիրը կ'ծծուէր: —«Եթէ մինակ, Ֆրանսա յօժարէր միլիառ մը ֆրանք աւելի տալ մեզ, թերևս Մէցն իրեն ձգէինք, մէկ քանի քիլոմէտր աւելի հեռուն՝ Ֆալքէնպուրկի և Սարպրիւքի կողմերն ուրիշ ամրոց մը շինելով: Պէլֆորն ալ կրնայինք թողուլ իրեն, քանի որ այդ քաղաքն երբեք գերմանական չէ եղած: Չեմ ուզեր որ ֆրանսացի գտնուի մեր նոր հպատակներուն մէջ: Բայց ի՛նչ ընենք որ զինուորականներն երբեք չեն ուզեր Մէցը թողուլ, և թերևս ալ իրաւունք ունենան»: Ալզաս Լօռէնի մէջ եղած (8 Փետր. 1871) Ազգ. Ժողովոյ ընտրութիւնք գուշակել կուտային թէ այս երկու գաւառներուն Գերմանիոյ կցումն ահագին դժուարութեանց դուռ պիտի բանար: Ի վերջոյ, Մոլդքէի խօսքն եղաւ, և այսօր չկայ գերման պետական մարդ մը որ Մոլդքէի իրաւունք չտայ:

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՄԱՀ Մ. ԼԸԿՈՒՎԷԻ

ԲԱՐԻԶ, Մարտ 14.—Ֆրանսական Ակադեմիոյ երիցագոյն անդամ Մ. Էռնէստ Լըկուվէ յանկարծ մեռաւ 96 տարեկան: Ծնած էր ի Բարիզ 1807 Փետր. 15ին. (Տեսէ՛ք իր կենսագրութիւնը՝ քիչ մը վարը: Ծ. ԽՄԲ.)

ԲԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Գաւառներուն մէջ մուծանելի վարչական բարենորոգմանց յանձնաժողովը առջի օրն սկսաւ իր աշխատութեանց, ներքին գործոց նախարար Մ. Բլէհվէի նախագահութեան տակ: Այս յանձնաժողովին մէջ կան ներքին գործոց նախարարին օժանդակներէն երեք հոգի, մէկ քանի պաշտօնատանց պետեր և հինգ կառավարիչ:

ԼՈՆՏՈՆ.—Մր. Չէմպրլէն այս առաւօտ Սաութէմբթըն հասաւ, խուռներամ բազմութեան ծափահարութեանց մէջէն: Նախարարը, ուղերձի մը պատասխանելով, ըսաւ թէ պէտք չէ չափազանցել իր ճամբորդութեան տուած արդիւնքը: Սակայն կ'կարծէ թէ տևական կերպով հաստատուած է խաղաղութիւնն Հարաւային Ափրիկէի մէջ: Կրնանք հաւատ ընծայել Պօէր պետերուն այն յայտարարութեանց թէ ազգային պարկեշտութեամբ պիտի կատարեն իրենց պարտականութիւնները, իբր անդամ մեծ Կայսրութեան:

ՏՐԷԶՏԷՆ.—Սաքսոնիոյ գահաժառանգ իշխանը՝ Լուիզ իշխանուհիէն բաժանեալ էրիկը, ամսոյ 17ին Նաբոլի պիտի մեկնի:

ՀՌՈՄ.—Վիլհէլմ կայսր Մայիս 2ին Հռոմ պիտի հասնի և պիտի մեկնի Մայիս 6ին:

ՎԻԷՆՆԱ.— Կայսրն ընդունեց Սերպիոյ Թագաւորին քարտուղարը, որ կը բերէր Քրոյչէթոլի մէջ իրեն եղած ընդունելութեան համար շնորհակալութեան ինքնագիր նամակ մը, և բանակցելու համար մօտերս տեսակցութեան մը վրայ, Ֆրանց Ժոզէֆ կայսեր և Աղէքսանդր Թագաւորին ու Տրակա Թագուհիին միջև: (Հեռագիրը չըսեր թէ Կայսրն հաւանութիւն յայտնա՞ծ է):

—Աւստրիոյ Երեսփ. Ժողովն առաջիկայ շաբաթ պիտի սկսի աւստրօհունգարական պայմանագրին քննութեան: Երիտասարդ Չեխերն ըսին թէ ընդդիմութիւն չպիտի յարուցանեն:

ԲԱՐԻԶ.—Ծերակուտական յանձնաժողովը վերջացուց քննութիւնն Երեսփ. Ժողովոյ քուէարկած ելմտացոյցին, որով 25 միլիոն Ֆր.ի խնայողութիւն մը ցոյց կը տրուի:

—Կ'ըսուի թէ Մ. Քօմպ դիտաւորութիւն ունի թոյլ տալ որ հիւանդախնամ և աղքատախնամ կրօնական Միաբանութիւնները բնակին այն տեղերը, ուր Պետութիւնն անկարող է հաւաքել և պատսպարել չքաւորները, և ուր չկան քաղաքային հիւանդանոցներ:

—Շանկայէ կ'հեռագրուի թէ կափամարտիկներուն ղրկուող 5000 հրացան ձեռք անցուեր են:

—Քրէտի Լիօնէի Վարչական Խորհուրդն որոշեց առաջարկել յառաջիկայ ընդհանուր բաժնետիրաց ժողովին որ բաժնեթուղթ գլուխ 50 ֆրանք շահաբաժին վճարուի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԴԻՒՑԱԶՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ.—Լոնտոնի ամուսնալուծմանց Դատարանը Մարտ 10ին իր վճիռն արձակեց երբեմն Տիկին Էրիք Կորտոն և այժմ Տիկին Լորտուհի Կրէնվիլ Կորտոնի բացած դատին մէջ, որով Տիկինը կ'ուզէր իր քով պահել առջին ամուսնութենէն ունեցած զաւակը, ուրանալով թէ իր առաջին ամուսնոյն կ'վերաբերի անոր հայրութիւնը, և պնդելով թէ իր այն ատենուան մեղսակցէն ունեցած էր որ իր հիմակուան էրիկն է: Տղան պահելու հոգն յանձնուեցաւ սակայն Մր. Էրիք Կորտոնի: Բոլոր լրագիրներն ալ մանրամասնութիւններ հրատարակեցին այս դատին վրայ: Դատարանին Նախագահ Սըր Ֆրէնսիզ Ճըն ըսաւ թէ իբր ամուսնալուծմանց դատաւոր, իր երկարամեայ ասպարէզին մէջ չէր հանդիպած այսքան զզուելի պարագաներու, ինչպէս այս դատին մէջ: Իրեն չէր վերաբերեր որոշել թէ ո՛վ էր տղուն հայրը, որպէս զի անոր յանձնուէր խնամելու հոգը: Այլ պարտի քննել թէ ո՛ր կողմն աւելի աղէկ պիտի պաշտպանէր տղուն շահերը: Պէտք չէ մօր մը զլանալ տղան խնամելու հոգը, այն միակ պատճառաւ թէ իր վարքը գէշ է, բայց Տիկին Կորտոնի վարքն այնքան չարաչար կերպիւ անազնիւ և գձուձ եղած է որ զզուելի նկարագիր մը ցոյց կուտայ, բոլորովին անկարող՝ տղուն բարոյական բարեկաւութիւնն ապահովելու: Գալով Լորտ Կորտոնի որ իր բարեկամին կինն հրապուրած էր՝ անոր ապաշխարութիւնը վայելած պահուն, անոր նկարագիրն աւելի ստորին և գարշելի է, իր կեանքն անվերջ շարք մը եղած է սրիկայութեանց. անկարելի է հաւատ ընծայել թէ կրնայ հսկել դաստիարակութեան տղուն, որուն հայրն ըլլալ կ'յաւակնի: Այս պատճառներով տղան խնամելու հոգը կ'յանձնէ Մր. Էրիք Կորտոնի,—կնոջ առաջին ամուսնոյն:

Լրագիրներն որք ըստ անգլիական օրէնքի, դատին տևողութեան միջոցին զգուշացած էին խորհրդածելէ, հիմակ երկար յօդուածներ կ'հրատարակեն, դատապարտելով այս տիկինն և անոր ազնուական մեղսակցին արարքն ու վարմունքը: Տէյլի Նիւզ կ'ըսէ թէ այս դատն և Տիկին Լորտուհի Պօմոնդի անցեալ օրուան դատը ցոյց կուտան թէ ազնուականութիւնը վարկաբեկ ըլլալու վրայ է այն պահուն իսկ ուր կ'ջանան քաղաքական աւելի մեծ իշխանութիւն և առանձնաշնորհումներ տալ իրեն: Անգլ. Ժողովուրդը կ'զզուի այս ստորին ապականեալ բարքեր տեսնելով անոնց վրայ զորս «ընկերութեան առաջնորդները» (leaders of society) կոչել սովորութիւն եղած էր: Եթէ ասոնք են ընկերութեան առաջնորդները, ուրեմն ի՛նչ պէտք է ըլլան նոյն ինքն ընկերութեան բարքերը: Բարեբախտաբար, անգլ. հասարակ ժողովուրդը շատ աւելի մաքուր և բարոյական է քան այս կարծեցեալ զարգացեալ դաստիարակեալ պետերն ու գլխաւորները:

ՊԱՊԸՆ անցեալ Դշ. օր ընդունեց Անգլիոյ կաթոլիկ միութիւնն՝ առաջնորդութեամբ Նորֆոլքի դուքսին: Չորս եպիսկոպոս, 63 պատուիրակ, որոց 19ը լորտ և իբր 50 ալ կիներ ներկայ էին: Նորֆոլքի դուքսն ուղերձ մը ներկայացուց Պապին, յանուն Կաթոլիկ Միութեան, որ սակայն չկարդացուեցաւ: Պապը բանախօսութիւն չըրաւ, միայն բաւականացաւ մէկ երկու բառով շնորհակալութիւն յայտնել և թողուց որ ներկայք աջահամբոյր ընեն:

ՄԱՀ Մ. ԼԸԿՈՒՎԷԻ

Ներկայ ֆրանսական գրականութեան նահապետը մեռաւ «լցեալ ամօք և փառօք», ինչպէս երէկ գուժեց հեռագիրը: Դեռ երբեք չպատահած առաջ Ֆրանսական Ակադեմիոյ իր ընկերակիցները ջերմապէս կ'խնդակցէին իրեն՝ 96 տարեկան թևակոխումը, և ահա՛ մահուան մէկ քմայքոտ հարուածը կուգայ զգետնել զինք: Մ. Էռնէստ Լըկուվէ ծնաւ ի Բարիզ 1807 Փետր. 15ին, իր հայրն ալ բաւական նշանաւոր գրագէտ մ'եղաւ, և մանաւանդ «Կանանց արժանիքը» թատերախաղն իր ժամանակին ահագին յաջողութիւն ունեցաւ: Բայց Լըկուվէ կանուխէն կորսնցուց իր հայրը, ինչպէս կ'ըսէ ինքն իսկ. «Հազիւ ճանչցած եմ հայրս, բայց ո՛չ մէկ հայր ա՛յնքան ներկայ եղած է իր յիշատակով տղուն առջև, որքան իմ հայրս: Տղայութեանս, մեծ ծնողքս, որոց ցնծութիւնն ու հպարտութիւնն եղած էր ան, անդադար կ'խօսէին ինծի՝ իր փայլուն յաջողութեանց և սքանչելի յատկութիւններուն վրայ: Իրենց միջոցաւ ծանօթացած էի հօրս սովորութիւններուն, ճաշակներուն և նկարագրին: Անոր խօսքը կ'ըլլար մեր բոլոր խօսակցութեանց մէջ. իր գործերուն պէտք դիտէի իր բովանդակ կեանքին դրուագները: Երբ կեանքի ասպարէզը մտայ, ամէն քայլափոխին ան իմ հետս էր անտեսանելի բարեկամի մը պէս: Ամենուրեք ձեռք կարկառեց ինծի: Իր անունն իմ առաջին պաշտպանս եղաւ: Իր անունն եղաւ որ իմ վրայ հրաւիրեց Քազիմիր Տըլավինեի ուշադրութիւնը, իր անունն եղաւ պատճառ որ շահեցայ Մ. Լըմէրսիէի բարեկամութիւնն ու Ակադեմիային համակրութիւնը: Այն ինչ իր անունն արտասանուէր, և ահա՛ ամէն ակնարկ ինծ կ'ուղղուէր բարեացակամութեամբ. . . .»: Իր այս սիրելի հօր մահէն վերջ, Պույլի խնամակալ եղաւ իրեն: Նախնական ուսումն առաւ Քոլէժ Պուրպոնի մէջ: Կանուխէն գրականութեան նուիրեց ինքզինք, ազդուելով միշտ իր հօրն օրինակէն: Առաջին անգամ գրեց բանաստեղծութիւն մը՝ «Գիւտ տպագրութեան», որ պսակուեցաւ Ակադեմիոյ 1827ի մրցանակով: Յետոյ, հետզհետէ գրեց «Մաքս» անունով վէպ մը (1833) և «Մեռեալները» անուն բանաստեղծութեանց հատոր մը (1834): Իր այս նախաքայլերուն մէջ մեծ յաջողութիւն ստացաւ «Էտիթ տը Ֆալսէն» վէպը: 1847ին Քոլէժ տը Ֆրանսի մէջ «Բարոյական Պատմութիւն կանանց» անունով դասախօսութեանց շարք մ'ըրաւ, որք ապա առանձինն հատորով հրատարակուեցան, և ցոյց տուին թէ մեծ յարմարութիւն ունէր իբր բանախօս, և արդարև իր բանախօսութիւնները մինչև խոր ծերութեան հասակին մէջ ահագին թուով ունկնդիրներ քաշեցին իրենց: 1855ին, երբ արդէն մեծ հռչակ հանած էր նաև իբր թատերագիր, Ակադեմիան իր դռները բացաւ Լըկուվէի առջև: Մ. Բրօսբէր Տինոյի հետ գրեց էն ժողովրդական թատերախաղերէն մին՝ «Լուիզ տը Լինըրոլ», զոր Մնակեան Թատերախումբն հոս կ'խաղայ «Բանաստեղծը» անունով: Հռչակաւոր Սքրիպին հետ գրեց «Ատրիէն Լըքուվրէօր»ը (1849), «Կանանց Պատերազմ ը» (1851), են.: «Ատրիէն Լըքուվրէօր»ը խաղաց Օր. Ռաշէլ, համբաւաւոր ողբերգակ դերասանուհին, ֆրանսական թատրոնին պարծանքներէն մին, որուն հետ սակայն Մ. Լըկուվէ չհամաձայնեց, դատ մ'ունեցաւ ։ Ցատկապէս այս դերասանուհիին համար գրած էր «Մէտէ» անուն հինգ արարուածով թատերախաղ մը, զոր հռչակաւոր դերասանուհին մերժեց խաղալ, Մ. Լէկուվէ դատ բացաւ, շահեցաւ եւ ստացած վնասուց հատուցումը նուիրեց Գրական Ընկերակցութեան եւ Թատերագիրներու Ընկերակցութեան ։ Բայց այս մերժոյն թատերախաղը Մոնդանէլլի իտալերէնի վերածելով՝ 1856ին խաղացուեցաւ Իտալական թատրոնին մէջ եւ յետոյ եւրոպական բոլոր բեմերու վրայ, Տիկին Ռիսթորիի կողմէ ։ 1861ին գրեց «Պէադրիքս», հինգ արարուածով զաւեշտ մը, յատկապէս Տիկին Ռիսդորիի համար ։ Իր թատերախաղերէն զատ, որք ամենքն ալ առհասարակ ժողովրդական դարձան եւ մինչեւ հիմա ալ կ'մնան ներկայանալի խաղացանկերուն վրայ, անհագին թուով հատորներ ու զանազան գրուածներ ունի բանաստեղծութեան, թատերգութեան, կանանց դաստիարակութեան, քննադատութեան, բարոյագիտութեան եւ վերջապէս բնասանկան կեանքի վրայ՝ զոր իրեն մասնագիտութիւն ըրած էր, եւ այդ նիւթին վրա՛յ է որ ստորագրած է իր ամէնէն հիւթեղ գրութիւնները ։ Յիշենք ի մասնաւորի. — «Կերէրրօ կամ մատնութիւն» (1845)՝ ողբերգութիւն, «Կինն ի Ֆրանսա 19րդ դարուն» (1864), «Հայրերն եւ զաւակները 19րդ դարուն» (երկհատոր հաւաքոյթ բանախօսութիւններու), «Արուեստ ընթերցանութեան» (1877), «Կանանց խնդիրը» (1881), «Վաթսունամեայ յիշատակներ» (1886—87, երկու հատոր), եւն. եւն. ։

Լէկուվէ մեծ վարպետ մ'էր նաեւ ընթերցանութեան, առոգանութեան, ձայնի այն պարզ երաժշտութեան որ հաճոյքի կը վերածէ ընթերցուածին ունկնդրութիւնը ։

Լոկ գրականութեան նուիրած ըլլալով, Մ. Լէկուվէ միշտ հրաժարած էր հանրային պաշտօններէ եւ 1876ին չընդունեց Մարնի ծերակուտական ըլլալ ։ 1881ին Սէվրի աղջկանց վարժարանին տնօրէն եղաւ՝ «Հանրային կրթութեան ընդհ. քննիչ» տիտղոսն ալ տրուելով իրեն ։ 1824 Ապրիլ 27ին Պատուոյ Լէգէոն ստացաւ, 1864 Ապրիլ 12ին Սպայութեան աստիճանին բարձրացաւ եւ 1887 Ցուլիս 12ին ալ նոյն կարգին հրամանատարութեան աստիճանին ստացաւ ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Ուլայի Ա. աստիճան տրուեցաւ Եղեռնադատ Ատենի օժանդակ անդամ Ապտուլլահ Թէվֆիգ պէյի. Ուլայի Բ. աստիճան՝ Ելմտական պաշտօնատան Միլլէհազմի դիւանին Տնօրէն Իսա պէյի, եւ Սկիւպի հեռագրատան Տնօրէն Էտհէմ էֆ.ի ։ Սալիսէի աստիճան՝ Զաթալճայի Թաղապետութեան Նախագահ Սթավրաքի էֆ.ի ։

—Լուրսար (Եանինա) Գայմագամ անուանուեցաւ Բէրմէտիի Գայմագամ Իպրահիմ Հագգը էֆ., որուն յաջորդեց Բուկոնի Գայմագամ Իհսան էֆ. ։ Այս վերջինոյն ալ յաջորդեց Միւլքիէ վարժարանին շրջանաւարտ Մէհմէտ պէյ, որ Եանինայի կուսակալութեան քով կ'աշխատէր ։

—Ա. Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Կայսերազուն իշխան Բարձրապատիւ Մէճիտ էֆ.ի որդւոյն՝ Խայրի Ֆարուգ էֆ.ի. Բ. Մէճիտիէ՝ Հարպիէի վարժարանին դասախօսութեանց վերատեսուչ Միրլիվա Խասա փաշայի. Դ. Մէճիտիէ՝ Համպուրկ—Ամերիկեան շոգենաւային ընկերութեան տնօրէններէն Մ. Իւնորէնի ։

Լիազաթի ոսկի չքանշան տրուեցաւ Աւլոնայա—Վիքդորիա շոգենաւին հրամանատար Նաւապետ Պամիկի ։

* * *

ՕՍՄ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.—Ֆէրիգ Ահմէտ Ռասիմ փաշայի նախագահութեամբ օսմ. արտասովոր պատուիրակութիւնը, որ Վեհ. Կայսեր կողմէ շնորհուած Իֆթիխարի ականակուռ պատուանշանը Եորկիոս Թագաւորին եւ Մէճիտիէի ականակուռ պատուանշանը վարչապետ Մ. Տէլեանիսի յանձնելու պաշտօն ունի, Շբ. երեկոյեան հելլենական շոգենաւով Աթէնք ուղեւորեցաւ ։

ԹՈՒՐՔ-ՀԵԼԼԷՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ.—Մոնիթէօռ կանխահաս կ'համարի այն լուրը թէ Թուրքհելլէն առեւտրական դաշնագիրն արդէն ստորագրուած ըլլայ ։ Նախարարաց Խորհուրդն այս օրերս վերջին անգամ մ'ալ պիտի զբաղի այս դաշնագրով եւ Նորընտիր դեսպան Մ. Կրիբարիսի ժամանումէն անմիջապէս ետքը միայն պիտի ստորագրուի դաշնագիրը ։ Այս պատճառաւ, Ցունաստանի արտածութեանց դէմ մաքսային տարբերական սակացոյցին գործադրութիւնը ժամանակ մ'եւս յետաձգուեցաւ ։

—Առեւտրական Սենեկի պաշտօնաթերթը գոհունակութեամբ կ'հաստատէ թէ Թուրքահելլէն առեւտրական դաշնագրին նկատմամբ երկուստեք վերջնական համաձայնութիւն գոյացած է, որ բարեբախտաբար վերջ կուտայ երկու դրացի երկիրներու առեւտրական յարաբերութեանց վրայ տիրող անստուգութեան ։ Համաձայնութիւնն այժմ վերջնական է որմէ երկու երկիրներու վաճառականութիւնք մեծամեծ օգուտներ պիտի քաղեն ։ Եթէ անցեալին վրայ ակնարկ մը նետենք, կ'ըսէ նոյն թերթը, գոհութեամբ պիտի տեսնենք թէ մեր ներածութիւնք եւ արտածութիւնք տարուէ տարի աճեցած են զգալի համեմատութեամբ ։ Արդարեւ, Ցունաստան արտածուած օսմ. արտադրութեանց արժէքը, որ 1313ին 18,182,889 ղրշ. էր, յաջորդ տարին բարձրացաւ 49,897,444 ղրշ.ի, այն է երբ 200 % յաւելում մը ։ Հելլենական արտադրութեանց ներածութիւնն ի Թուրքիա նոյնպէս աճեցած է, եւ մինչ 1313ին 26,505,376 ղրշ. էր, 1314ին բարձրացաւ 44,024,957 ղրշ.ի, այն է 70% աւելի ։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ.—Շբ., Մարտ 1, ելմտական նոր տարւոյ առաջին օրն ըլլալով, Պոլսոյ եւ Ղալաթիոյ մաքսատուներուն մէջ բարեմաղթական արարողութիւններ կատարուեցան ։ Մաքսային Վերատեսուչ Նազիֆ փաշա ժամ 4ին մաքսատան մեծ դահլիճն ընդունեցաւ բոլոր պաշտօնէից կողմէ, եւ երբ Վերատեսչութեան պաշտօնարանին մեծ դրան առջեւ հասաւ, հոն մաքսատան աղօթասաց Իմամը ջերմագին բարեմաղթութիւններ ըրաւ Կայսերական արեւշատութեան համար, եւ ապա ոչխարներ մորթուեցան ։ Այս արարողութիւնք զատ զատ կատարուեցան նաեւ մաքսատան բոլոր ճիւղերուն մէջ ։ Նազիֆ փաշա իր ձեռամբ բացաւ մթերանոցներուն դուռները, եւ բեռնակիրք ապրանք դրին ներս ։ Նոյն արարողութիւնք կատարուեցան նաեւ ատաղձի մաքսատան եւ Ղալաթիոյ ներքին եւ արտաքին ապրանաց մաքսատուներուն մէջ ։

—Մաքսային Վերատեսուչ Նազիֆ փաշա Շբ. օր Կայս. Պալատան Ա. քարտուղարութեան մատոյց Մաքսային Վարչութեան 1318 տարւոյ հասութից եւ ծախուց ընդհ. հաշուեկշիռը ։

—Պոլսոյ Ձկնարանին մէջ եւս այսպէս շահեկան հանդէս մը կատարուեցաւ, որուն կ'նախագահէր Ձկնարանի Վերատեսուչ Ալի Րիզա պէյ ։ Ժամ 3½ին Իմամ Օսման էֆ. նախ ջերմագին բարեմաղթութիւն մ'ըրաւ Կայսերական արեւշատութեան համար, եւ ապա Բազարպաշը Վասիլաքի էֆ. խօսքը ձկնորսներուն եւ ձկնավաճառներուն ուղղելով ըսաւ. «Այսօր տարեգլուխ է. Ահա Հօճա էֆ.ին ըրած աղօթքին ներկայ եղանք եւ սրտագին ամէն ըսինք. Աստուած ձկնորսներուն բախտը բանայ. ամէնուն ալ գործի յաջողութիւն տայ ։ Ձեր բոլոր ձկնորսական գործիքներուն առջեւ ձուկերուն սերմերը պահպանելով հանդերձ մեծ մեծ աստուտութիւններ պարգեւէ ։ Շնորհիւ Վեհ. Կայսեր, ամենքս ալ հանգիստ կեանք կ'վարենք. ասոր համար շնորհակալ ըլլանք. Տէր Աստուած երկար կեանք պարգեւէ մեր սիրեցեալ Վեհապետին ։ (Ներկայք երիցս Փատիշահըմ չօք եաշա գոչեցին) ։ Այսօր տարեգլուխ ըլլալով, ինչպէս սովորութիւն է, այսօր միայն ձուկերը բէրագէնտէ պիտի ծախուին ։ Չմոռնանք թէ ծախուած ձուկերուն առաջին մասէն տուրք պիտի չառնուի ։ Ձեզ տեսնե՛մ. ուզածնուդ չափ գին տուէք. ահա Հիւսէյինի աղայի սակառը (չուփլը) կեցած է, կշռել տուէք» ։ Վասիլաքի էֆ.ի ազդարարութեան վրայ, նոյն սակառը կշռուեցաւ, որ 23 օխա ձուկ կ'պարունակէր, ղօղշուպէ, մէրճան, բէէփ, քալքան, քէֆալ եւն. խամսի, որոց գլուխներն ոսկեզօծուած էին, եւ սակառն ալ ծաղիկներով զարդարուած էր ։ Վերատեսուչ Ալի Րիզա պէյ, իբրեւ պարգեւ մաս մը դրամ նետեց սակառին մէջ ։ Աճուրդն ոգեւորութեամբ շարունակուելով, Բերայի ձկնավաճառներէն Արամ աղա գնեց զայն 355 ղրուշի ։ Ցետոյ ոչխարներ մորթուեցան եւ Ալի Րիզա պէյ, ըստ սովորութեան, դրամ սփռեց ձկնավաճառներուն վրայ ։ Ցետոյ հացկերոյթ մը տեղի ունեցաւ, որուն մասնակցեցան նաեւ Հանրային Պարտուց Վարչութեան Տնօրէն Մ. Սքանավի, Հանրային Պարտուց Տնօրէն Ալի Րիզա պէյ, Ձկնարանի վերատեսուչ Ալի պէյ, օտար թղթակցութեան դիւանի Տնօրէն Նազար էֆ. (Ղազարոս էֆ. Նորաթեան), որսորդութեան ճիւղին Տնօրէն Իպրահիմ էֆ., Հանրային Պարտուց Ընդհ. Տնօրէնութեան քարտուղար եւ թարգման Միհրան էֆ., եւ Հանրային Պարտուց պաշտօնարանին միւս գլխաւոր պաշտօնատարք ։ Ճաշացուցակ.—Ոստրէ, ձկնապուր (պալըգ չօրպա), արքայաձուկ, խորովածք, լիցք ուլականջի (միտեա տօլմասը) քրքմապուր, սերախառն քաղցրահաց (գայմագլը էքմէք գատայըֆը), աղցան, պտուղ ։ Հացկերոյթի միջոցին, Մ. Սքանավի խօսք առնելով, բաժակ առաջարկեց Վեհ. Կայսեր կենաց, եւ շնորհակալութիւն յայտնեց Ձկնարանի պաշտօնէից ցոյց տուած գովելի եռանդին համար ։ Այս բաժակաճառ ընդունուեցաւ Փատիշահըմ չօք եաշա ցնծագին աղաղակներով ։ Ապա Ալի Րիզա պէյ ճառ մ'արտասանելով, ձայնակցեցաւ Մ. Սքանավիի եւ բովանդակ Ձկնարանի Վարչութեան հասութից եւ հետեւեալ բաղդատական ցուցակն հաղորդեց.

1318 վաճառման արդիւնք		11,066,627¼ ղշ.
1317	» »	10,082,057½ »
Յաւելում 1318 տարւոյ		984,569¾ ղշ.

1299էն մինչեւ 1317 տարւոյ վաճառման հասոյթք 53,665,472 ղշ. ։

Ձկնարանի յարակից աղի ճիւղին հասոյթք.—

1318 վաճառման արդիւնք		756,400 ղշ.
1317	» »	572,100 »
Յաւելում		184,300 ղշ.

Դրոշմաթուղթերու հասոյթներն ալ 17 հազար ղշ. աւելի եղած են ։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ Վարչական Խորհրդոյ նախագահական պաշտօնի փոխանցումն որ Շբ. պիտի կատարուէր, այսօրուան յետաձգուեցաւ ։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՆ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐ ԽՌՈՎԱՐԱՐՔ.—Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ կ'ծանուցանէ թէ ցարդ 800 բանտարկեալք ազատ արձակուած են Եւրոպական Թուրքիոյ նահանգներուն մէջ ։

—Սիրոզ ղրկուած յանձնաժողով մը կ'հսկէ այն գաղթականներու հանգստութեան վրայ որք ամէն օր Պուլկարիայէ կ'վերադառնան, ինչպէս նաեւ անոնց բնակարաններուն վերաշինութեան վրայ ։

—Սոֆիայի դատարանին որոշմամբ, հրասայլապետ Եանքով, զինուորական հսկողութեան տակ, Սոֆիա տարուեր է ։ Իսկ Զօնչէվ, որ Տրէնովայի մէջ բանտարկուած է, պիտի հարցաքննուի դատարանին կողմէ ղրկուած յանձնաժողովի մը առջեւ ։

—Ինչպէս յայտնի է, Ֆէրտինանտ իշխան ընդունեց պատերազմական նախարար Զօր. Բաբրիքովի հրաժարականը ։ Պէտք է ուրախանալ, կ'ըսէ Սէրվէդ, վասն զի Նայէ Ֆրայէ Բրէսէի խօսքին նայելով, Պուլկարիոյ պատերազմական նախարարն հակառակ է եղեր այն խաղաղասէր քաղաքականութեան, որ բարեբախտաբար յաղթող հանդիսացաւ Սոֆիայի մէջ ։ Խռովարաց մեքենայութեանց գլխաւոր թելադրողն ի՛նքն է եղեր ։ Իր պաշտօնակիցներուն վստահութիւնը կորսնցուցած ըլլալով, պարտաւորուեր է հրաժարիլ ։

—Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ կ'ծանուցանէ թէ Պուլկարիոյ Իշխանապետութիւնը, գերիշխան Տէրութեան հանդէպ իր հաւատարմական ընթացքը շարունակելով, նորէն կարգ մը խիստ տնօրինութիւններ ըրեր է խռովարարներուն շարժումներն իսպառ արգիլելու համար ։ Ռումէլիի Կայսերական նահանգներու բնակիչներէն 600 Պուլկար որք խռովարարներու թելադրութեամբ իրենց տունը տեղը թողլով Պուլկարիա ապաստանած էին, նորէն իրենց տեղերը վերադարձեր են, Կայս. Կառավարութեան գթութեան ապաւինելով ։

ԼՈՆՏՈՆԻ օսմ. դեսպան Միւզիւրիւս փաշա ներկայ գտնուած է այն պարահանդէսին, զոր Անգլիոյ Թագաւորն ու Թագուհին Պըքինկէմի պալատին մէջ տուին ի յիշատակ իրենց ամուսնութեան 40րդ տարեդարձին ։

ԱՐՏԱՔԻՆ գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշա Շբ. օր չկրցաւ Բ. Դուռն երթալ ։ Երեկոյին Ն. Վսեմութիւնն իր բնակարանին մէջ ընդունեց ռուս դեսպան Մ. Զինովեւի այցելութիւնը ։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ Ընդհ. Տնօրէն Մ. Կ. Օպուանօ որ Բարիզ գացած էր, Շբ. օր Պոլիս վերադարձաւ ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Պարսկական, ռումանական եւ հոլանտական դեսպանները, Մարէշալ Բամբոհէֆէնէր փաշա, օսմ. Պանքայի Ընդհ. Տնօրէն Մ. Կ. Օպուանօ եւ խորհրդական Բանճէրի պէյ Շբ. օր տեսակցեցան Բարձր. Մեծ—Եպարքոսին հետ ։

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ շինութեանց նախարարութիւնը 1318 ելմտական տարւոյ մէջ տրուած մենաշնորհներուն եւ գիւտերու հնարքի արտօնագրերուն ցուցակը Կայս. Պալատ մատոյց ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷ կ'հեռագրուի թէ Միջերկրականի ռուսական նաւատորմին դեր—ծովակալը 25 սպաներու հետ Երուսաղէմ այցելեր է, եւ 24 ժամ մնալէ վերջ վերադարձեր է ։

ԲԱԽՏԱԳՈՒՇԱԿ գնչու կիները կ'շարունակեն իրենց շահատակութիւնները ։ Նախընթաց օր, Գասըմփաշայի մէջ, Հրեայ վաճառական Եաքոբի տան դուռը բաց գտնելով ներս կ'մտնեն եւ տան տիրուհիէն ջուր կ'ուզեն խմելու համար ։ Տանտիրուհին դիմելով ջուր կ'բերէ. այն ատեն բախտագուշակ գնչուհիները կ'առաջարկեն հրէուհիին բախտը նայիլ. սա ալ համակերպելով դրամապանակը կ'հանէ 10 փր. տալու համար, բայց ճարպիկ գնչուհիները ձեռքի ճշդութեամբ դրամապանակը կորզելով կ'փախչին, մինչ հրէուհին իր երկայն ձայնը ձգած ի զո՛ւր օգնութիւն կ'պոռար ։ Դրամապանակը 4 ոսկի եւ ոսկի մատանի մը կ'պարունակէր ։ Զգուշացէ՛ք ջուր ուզող գնչուհիներէն ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ նախարարի խորհրդական Նաում փաշայի նախագահութեամբ կազմուած յանձնաժողովը, որուն կ'անդամակցի նաեւ Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդական Վսեմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան, Շբ. օր վերստին գումարուեցաւ ։

ՄԱՀՍՈՒՍԷԻ Վարչութեան կողմէ, Հայտար փաշայի գծին համար, Բէջթայի «Դանուբ» նաւարանին յանձնարարուած երկու շոգենաւերուն շինութիւնն աւարտած է, եւ Մարտի վերջը Պոլիս պիտի բերուին ։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.—Փետր. 22էն մինչեւ Մարտ 1, Պոլսոյ մէջ մեռնողներուն ցուցակը.

	այր	կին	գումար
Իսլամ	100	95	195
Քրիստոնեայ	34	53	87
Հրեայ	13	8	21
	147	156	303

ՄԵԾ ՊՈՂՈՏԱՆԵՐՈՒ ՈՌՈԳՈՒՄԸ.—Թաղապետական Ա., Դ. եւ Զ. շրջանակներուն մէջ, գլխաւոր պողոտաներն ոռոգելու համար Քաղաքապետութեան եւ Տէրքոսի ջուրի ընկերութեան միջեւ 1307ին կնքուած պայմանագրին 12 տարուան պայմանաժամը լրացած ըլլալով, նոյն պայմանագիրը 12 տարուան համար եւս նորոգուեցաւ ։ Խճուղիները, որք յառաջագոյն օրը 2 անգամ կ'ոռոգուէին, այսուհետեւ 3 անգամ պիտի ջրուին ։ Թաղապետական նոյն շրջանակներուն մէջ ամէն օր ոռոգելի տարածութիւնը 334,454 քառ. մէտր ըլլալով, 264,354 մէտրը խճուղի է ։ Քառակուսի քարերով սալարկուած փողոցներն ըստ առաջնոյն օրը 2 անգամ պիտի ոռոգուին ։ Տէրքոսի ընկերութիւնը մէն մի քառակուսի մէդրոյին, 1 լիդրա ջուր սրսկելու պարտաւոր է ։ Պոլսոյ բոլոր փողոցները քառ. քարերով պիտի սալարկուին. հետեւապէս երբ գլխաւոր պողոտաներն ալ նոյն քարերով սալարկուին, օրն երկու անգամ միայն պիտի ջրուին ։

ՄԱՀՍՈՒՍԷԻ Թայիֆ շոգենաւը Կայս. Դ. զօրաբանակին նոր զինուորներէն 800 հոգի Իզմիրէն առնելով Սելանիկ տարաւ ։

ՊԱՏՈՒԱՍՏԻ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԸ.— Յանձնաժողով մը կազմուեցաւ պատուաստի կանոնագիրը բարեփոխելու համար ։

ԹԱՉԻՏՐՈՄՈՍ լրագիրը, որ դադարման դատապարտուած էր, Շբ. օր արտօնուեցաւ իր հրատարակութիւնը վերսկսելու ։

ՑԱՒԱԼԻ ԱՐԿԱԾ.— Հալէպի նահանգին Ճէպէլի Սէման գաւառակին մէկ գիւղին մէջ, Փետր. 11ին, հեղեղանման անձրեւներուն պատճառաւ տուն մը յանկարծ փլչելով, կին մը եւ իր չորս զաւակները փլատակներուն տակ մնացեր եւ մեռեր են ։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. — Երէկ առաւօտ, ժամ 4ին միջոցները, Սալաճագի նաւամատոյցէն թրքուհի մը ինքզինք ծովը նետելով փորձեց անձնասպան ըլլալ ։ Անմիջական օգնութիւնք ազատեցին իր կեանքը ։

— Պալըգ—Բազարի նաւամատոյցէն, երէկ Տիմիթրի անուն կօշկակար մը ինքզինք ծովը նետեց անձնասպանութեան համար, բայց անմիջական օգնութիւնք ազատեցին իր կեանքը ։ Անձնասպանութեան պատճառն էր 150 ոսկի պարտք ունենալը ։

ՍԹՈՔՀՕԼՄԻ օսմ. դեսպան Ֆէրիգ Շէրիֆ փաշա Մարտ 9ին պատիւ ունեցեր է Օսկար Թագաւորին ներկայանալու ։ Ունկնդրութիւնը մէկ ժամ տեւեր է ։ Օսկար Թագաւոր ունկնդրութենէն վերջ, Ռումէլիի նահանգներուն մէջ գործադրելի բարենորոգմանց վրայ խօսելով, յայտարարեր է թէ ամէն կերպով վստահ է որ նոյն բարենորոգումները գոհացուցիչ արդիւնքներ պիտի տան ։

ՀԱՍԱՆ—ԳԱԼԷԻ (Էրզրում) զօրանոցը պիտի նորոգուի ։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. —Լօյտի Սալզպուրկ շոգենաւէն Պոլսոյ մաքսատան քարափին հանուած մանիֆաթուրայի հակ մը անցեալ Բշ. գիշեր գողցուած էր ։ Ոստիկանութիւնը Տիմէս անուն միջնորդ մը ձերբակալեց, որ Մեծ—Շուկայի մէջ 5 ծրար կերպաս կ'ծախէր ։ Սա թէեւ ի սկզբան ըսաւ թէ Եալըզ խանը բնակող Ոսկեան էֆ.է առած էր, բայց յետոյ խոստովանեցաւ թէ Մանօլ եւ Բալմա անուն հանրածանօթ գողերէն առած էր ։ Ասոնք եւ իրենց երկու ընկերները ձերբակալուեցան ։

ՑՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ Սինոդն որոշեց ազդարարել Մետրապոլիտներուն, որպէս զի արգիլեն երկար ատեն նշանուած մնալը ։ Նշանուած Ցոյն երիտասարդները պարտին քիչ ատենէն ամուսնանալ, քանի որ երկար ատեն նշանուած մնալէն կրնան կարգ մը անպատեհութիւններ ծագիլ, որոց մեծագոյնն է խզումը ։

ԵՍԱՅԵԱՆ ԷՖ.Ի ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ

Ինչպէս կ'յիշուի, 2 տարի առաջ, Ցուլ. 13ի գիշերը, Իզմիրի վաճառականներէն Եսայեան էֆ. քարափին վրայ, սրճարանի մը առջեւ, անծանօթ չարագործներու կողմէ խժդժաբար սպաննուած էր դաշոյնով ։ Իբրեւ ոճրագործ ամբաստանուած էին սպաննեալին քեռորդին՝ Ցովհաննէս Ճերմակեան, Վիքդոր, Ֆօքօ (կամ Գուրուպանոս) եւ անոր մեղսակից ոսկերիչ Հասան ։ Ամբաստանեալներուն առաջին դատավարութիւնն Իզմիրի Վերաքննիչ Ատենին առջեւ տեղի ունեցած էր, եւ Ց. Ճերմակեան եւ Վիքդոր մահուան, իսկ Ֆօքօ 15 տարի եւ Հասան 8 տարի բանտարկութեան դատապարտուած էին ։ Այս դատ վերջերս Պոլիս փոխադրուած էր ։ Ինչպէս ծանուցած էինք, դատավարութիւնը նախընթաց օր տեղի ունեցաւ Եղեռնադատ Ատենին առջեւ, եւ վկաներով ու ապացոյցներով հաստատուեցաւ թէ Ֆօքօ եւ Վիքդոր, երկուքն ալ Ցոյն, ընկերակցաբար սպաննած էին Եսայեան էֆէնտին, եւ երկուքն ալ պատժական օրէնքին 170րդ յօդուածին համաձայն մահուան դատապարտուեցան, սակայն Հասան ոճիրը ծածկելուն համար 3 տարի ժամանակաւոր աշխատութեան դատապարտուեցաւ ։ Իսկ Ցովհաննէս Ճերմակեան անպարտ արձակուեցաւ ։

ՔՐՈՆԻԿ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

Ս. Պատրիարքն երէկ կիրակի Մայր Եկեղեցիի մէջ քարոզելով, բացատրեց թէ ի՛նչպէս պէտք է պատրաստել կամքը, միտքն ու սիրտը ։ Ն. Սրբազնութիւն երկարօրէն թուեց մարդուն գէշ սովորութիւններն եւ ցոյց տուաւ սրտին յօժարութիւնն ու բերմունքը կրթելու միջոցները ։

—Ս. Պատրիարքը Շբ. օր Տիգրան էֆ. Տ. Ներսէսեանի հետ Դատական նախարարութեան պաշտօնարանն երթալով, տեսակցեցաւ նախարար Բարձր. Ապտուլռահման փաշայի հետ ։

—Կրօնական Ժողովոյ Ատենապետ Տ. Գրիգորիս Սրբազան, մասնաւոր հրաւէրով, նախընթաց առտու խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Ս. Պատրիարքին հետ, Ն. Սրբազնութեան բնակարանին մէջ, ի Բերա ։ Կրօնական Ժողովոյ երկու ատենադպիրները, որք ժամանակէ մ'ի վեր նիստերու ներկայ չէին գտնուեր տկարութեան պատճառաւ, այս շաբթու պիտի մասնակցին Կրօն. Ժողովոյ խորհրդակցութեանց ։

—Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Տ. Սահակ Սրբազան, որուն Եաֆայէ մեկնումը Շբ. օր ծանուցինք, այսօր Մերսին կ'հասնի ։

—Տ. Համազասպ եւ Տ. Մատթէոս վարդապետները, որք ժամանակէ մ'ի վեր Պոլիս կ'գտնուէին, այսօր Վան կ'ուղեւորին, Տ. Սահակ Եպսկ.ի իրաւասութեան ներքեւ պաշտօնավարելու համար Վանայ եկեղեցեաց մէջ ։

—Հայոց գրի գիւտին 1500 ամեակին առթիւ, ինչպէս արդէն յիշուած էր մեր Տփղիսի թղթակցութեանց մէջ, ռուսահայ գրագէտ Պ. Ստեփան Մալխասեանց ձեռնարկեր է հրատարակութեան մը որ պիտի բաղկանայ նախնեաց եկեղեցական պատմութիւններէն ։ Գիրքը պիտի նուիրուի Ս. Մեսրոպ Մաշթոցի անուան, եւ պիտի բաղկանայ հինգ մեծադիր հատորներէ, իւրաքանչիւրն 1000 երկէջեան երեսներով ։ Ա. հատորին ծախքը 5—6,000 րուպլի, նուիրեր է Տ. Սուքիաս Արքեպսկ. Պարզեանց ։ Հրատարակութիւնը պիտի աւարտի հինգ տարիէն ։ Ցատուկ յանձնաժողով մը կազմուած է, որու կ'անդամակցին Տ. Գարեգին Վրդ. Մխոբրեան, միաբան Գալուստ Տ. Մկրտչեան եւ Պ. Մալխասեան ։

—Իզմիրէ Ազգ. Հիւանդանոցին.— Հանգուցեալ Պետրոս էֆ. Պաքրճեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնք եղած են Ազգ. Հիւանդանոցին.—Տէր եւ Տիկին Մանկի էֆ. Գոճամանեան 5 զաղղ. ոսկի, Թանթաղաբոլենեան եղբարք Կ. Պոլսէ 3 օսմ. ոսկի, Տէր եւ Տիկին Սարգիս էֆ. Թագւորեան 3, Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն էֆ. Իփլիկճեան 2, Տէր եւ Տիկին Սուր էֆ. Թագւորեան 1, Տէր եւ Տիկին Կարապետ էֆ. Ազնաւուրեան 1, Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ էֆ. Ց. Փափազեան 1, Տէր եւ Տիկին Անտոն էֆ. Կ. Անտոնեան 1, Մովսէս էֆ. Կէվեան 1, Ցովհ. էֆ. Նոյիկեան 1, Պ. եւ Ց. Սուքիասեան էֆ.ք 1, Պաղտասար էֆ. Մ. Ցակոբեան ⅓, զաղղ. ոսկի, Պաքրճեան վաճառատան պաշտօնեայք 12 մէճիտ ։ Փանճալեան

Իզմիր, 25 Փետր. Կ. Ազնաւուրեան

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՔԵՕԼՆ, Մարտ 15.—Բեդերսպուրկէ կ'հեռագրուի Քէօլնիշէ Ցայդունկի թէ պաշտօնական շրջանակներու մէջ կ'հաւաստուի թէ ընդհ. սպայակոյտին զօրահանութեան ճիւղին պետ Մ. Աթմանսիէվի ուղեւորութիւնն յՕսման՝ լոկ քննութեան ճամբորդութիւն մ'է, ինչպէս սովորաբար կ'ըլլայ ։

ԱԹԷՆՔ, 15.—Երեսփ. Ժողովն սկսաւ վիճաբանիլ մատուցուած զանազան օրինագիծներու վրայ ։ Նախարարական ծրագիրներու նախապատուութեան առաջարկ մը Ժողովն մերժելով, Մ. Տէլեանիս յայտարարեց թէ նախարարութիւնն առաւել քան երբեք պիտի պնդէ այդ ծրագիրներուն քուէարկման վրայ ։ Լրագիրք զրոյց մը կ'յիշեն իբր թէ նախարարական տագնապ մը մօտալուտ է, բայց նախարարական շրջանակներուն մէջ կ'հերքուի ։

ՊԵՐԼԻՆ, 15.—Լիւքսօրէ կ'հեռագրուի թէ Գերման գահաժառանգ իշխանն ալ Լիւքսօրի մէջ հարամնիթէ վարակուեր է ։ Հիւանդութեան ընթացքը ցարդ կանոնաւոր է ։

ԳԱՀԻՐԷ, 15.—Այթէլ Ֆրիտրիխ իշխանին առողջական վիճակը շարունակ կը բարւոքի ։

ՀՌՈՄ, 15.—Պապն ընդունեց Վատիկանի ֆրանսական դեսպան Մ. Նիզարը դեսպանատան պաշտօնէութեան հետ, որ իբրեւ արտասովոր պատուիրակ կ'ներկայանար Պապին յոբելեանը շնորհաւորելու համար ։ Պապը, ի պատասխանի, յայտնեց իր խորին սէրը Ֆրանսայի համար եւ ի վերջոյ ըսաւ. «Կ'մաղթենք որ Ֆրանսա երբեք չմոռնայ ինչ որ զինքն ըրաւ մինչեւ ցարդ մեծ, եւ որ ըսել տուաւ երբեմն «Գործք Աստուծոյ ի ձեռն Փրանկաց»» ։

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՓՈՒՌՆԻԷԻ

ՊՈՒՔՐԷՇ, Մարտ 15.— Մ. Սթուրձա յառաջիկայ Եշ. օր Երեսփ. Ժողովին պիտի մատուցանէ օրինագիծ մը, 5 միլիոն ֆր.ի արտասովոր վարկ մը խնդրելու համար, որուն կէսը պիտի յատկանայ Քէօսթենճէի նաւահանգստին շինութեանց շարունակման ։

ՄԱՏՐԻՏ.— Համալսարանին դասախօսութիւնք առժամապէս դադրեցան ։

ՓԱՐԻԶ, 15 Մարտ.— Սակարանի գործողութիւններուն վրայ հաստատուած տուրքէն 808,000 ֆր. գոյացած է, այսինքն նախատեսուածէն 114,500 ֆր. եւ 1902 Փետրուարէն 123,500 ֆր. աւելի ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՑԱՐԻՆ "ՄԱՆԻՖԷՍԹ"Ը

ԱՄԲՈՂՋ ԲՆԱԳԻՐԸ

Ռուս կառավարական պաշտօնաթերթը մասնաւոր յաւելուածով մը անցեալ Դշ. հրատարակեց հետեւեալ Կայսերական Մանիֆէսթը զոր ծանուցած էինք.—

Աստուածային նախախնամութեան համաձայն նախնեաց գահը բարձրանալով, Ամենակարողին Աստուծոյ եւ մեր խղճին առջեւ նուիրական ուխտ ըրինք ռուս Տէրութեան դարաւոր հիմերն պահպանել եւ մեր կեանքը նուիրել սիրելի Հայրենեաց ծառայութեան համար ։ Հաստատակամ անխոնջ հոգածութեամբ, ժողովուրդին բարօրութեան իրականացման համար մեր նախորդաց եւ մասնաւորապէս անմոռանալի հօրս արժանայիշատակ գործերուն ուղղութեամբ ճամբայ մը որոշեցինք ։ Աստուած այնպէս ուզեց որ մեր Հօր կանխահաս մահուամբ ընդհատի իր գործունէութիւնը ։ Հետեւապէս, Ամենակարողը նուիրական պարտաւորութիւնը կ'դնէ մեր վրայ ի գլուխ հանել ժողովուրդին պահանջմանց համապատասխանող բարեկարգութիւններն ու ճշմարտութեան հաստատումը ։ Ի մեծ ցաւ մեզ, մասամբ առ Պետութիւնն թշնամական թելադրութեամբ եւ մասամբ ալ ռուսական կեանքին օտար վարդապետութեամբ յառաջ եկած շփոթութիւնք արգելք կ'ըլլան ժողովուրդին բարօրութեան համար եղած ամէն ձեռնարկութեանց ։ Այդ շփոթութիւնները կ'վրդովեն հպատակաց հոգիները, կ'վհատեն արդիւնաբեր աշխատութիւնն եւ կ'ապականեն մեր սիրտերուն համար այնչափ սիրելի ընտանիքներն եւ հայրենեաց համար պէտք եղած երիտասարդ ուժերը ։ Մեծերէն ու փոքրերէն, մեր կամքին կատարումն եւ ժողովուրդին կանոնաւոր կենցաղավարութեան դէմ ամէն յարձակման արգիլումը պահանջելով, որոշեցինք անմիջապէս գոհացնել այն պէտքերն որք պետութեան համար այլ եւս անհրաժեշտ են ։ Արժան համարեցինք աւելի լայն ըմբռնումով մը յարգել ու պահպանել ներողութեան այն ոգին որ կայ ռուս պետութեան հիմնական օրինաց մէջ. այն օրէնքներն որք Օրթոտոքս Եկեղեցին երկրին տիրող Եկեղեցին ճանչնալով հանդերձ այլադաւան հպատակաց կրօնքի եւ պաշտաման ազատութիւն կ'ընծայէ ։ Արժան համարեցինք նաեւ նոր զարկ մը տալ գիւղացի Օրթոտոքս կղերին նիւթական վիճակը բարւոքելու համար ձեռք առնուած միջոցներու գործադրութեան, որպէս զի աւելի եւս խորամուխ ըլլայ իր հօտին կրօնական պէտքերուն ։ Արժան համարեցինք նաեւ քաղաքական տնտեսութեան պահանջմանց յառաջիկայ պէտքերուն համար բարւոքել պետական փոխատու հաստատութեանց, մանաւանդ ազնուականաց եւ գիւղացւոց սեփական գործողութիւնները, որպէս զի ռուս գիւղացիին կեանքին հիմը կազմող միջակարեւոր ազնուականաց եւ գիւղացւոց բարօրութեան զարգացման ամուր խարիսխի մը վրայ ամրապնդուի ։

«Մեր վերոյիշեալ տնօրինութիւնները, գործադրութեան դրուելէ ետքը, հանրային վստահութիւն վայելող անձանց օժանդակութեամբ կազմուելիք կառավարական ժողովներու կողմէ վերստին քննուելով եւ կատարելագործուելով, տեղային հանգամանաց պիտի յարմարցուին ։ Բայց այդ աշխատութեանց հիմը պիտի ըլլայ դարձեալ համայնքներու անձեռնմխելի ստացուածքը, որով սակայն ջանք պիտի ըլլայ միջոց գտնել դիւրացնելու գիւղացւոց համայնքէն (միր) ելնելը ։ Փոփոխութիւն պիտի տրուի գիւղացիները նեղող պատասխանատուութեան բաժնման ։ Կուսակալութեանց կամ շրջանակներու վարչութիւնը պիտի բարեկարգուի տեղային ներկայացուցիչներու աշխատակցութեամբ ։ Օրթոտոքս եկեղեցիներու թեմական հոգաբարձուները համայնքներու վարչութեանց հետ գործակցելով կարելի եղածն ի գործ պիտի դնեն տեղական կեանքն աւելի կանոնաւորելու համար ։ Ընտանեաց, դպրոցներու եւ հանրային կեանքի բարոյական հիմերն ամրացնելու համար մեր ամէն հպատակաց աջակցութիւնն ու գործակցութիւնը պահանջելով հանդերձ՝ կ'հրամայենք մեր նախարարաց եւ բարձրաստիճան պաշտօնատարաց որ մեզ ներկայացնեն մեր այս ամէն նպատակներուն գործադրութեան համար իրենց խորհրդածութիւնները ։»

ՆԻԿՈԼԱ

Այրի Տիկին Զիլա Ս. Պօշնակեան, Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Ս. Պօշնակեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Տօքթօր Արամ Ս. Պօշնակեան, Մարուքէ էֆ. Ֆրէնկեան, Նոյնպէս Պօշնակեան, Ֆրէնկեան, Քէօմիւրճեան, Մանկասարեան, Սրաֆեան, Մկրտիչեան (Ֆիլիպէ), Տօքթօր Ունճեան (Բարիզ), Տէյիրմէնճեան, Սեղբոսեան, Թաշճեան եւ Գրիգորեան (Պօսթըն) ընտանիքները ցաւ ի սիրտ կ'ծանուցանեն դառնաղէտ մահը վաղամեռիկ

ՕՐԻՈՐԴ ԵՒԳԻՆԷ Ս. ՊՕՇՆԱԿԵԱՆԻ

որ հանգեաւ ի Տէր, յետ կարճատեւ հիւանդութեան, ի հասակի 34 ամաց ։

Ցուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը պիտի կատարուի վաղը Երեքշաբթի առաւօտ, ժամ 4ին, Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն մէջ, ուր արդէն փոխադրուած է Հանգուցեալոյն մարմինը ։

Բերա, 3 Մարտ 1903

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ.Ո.	33 02
Ամէնէն բարձր գին	»	33 02
Ամէնէն վար գին	»	32 33½
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	124 62½
Ամէնէն բարձր գին	»	124 16½
Ամէնէն վար գին	»	124 12½
Թրամվայ	»	146 —
Ամէնէն բարձր գին	»	146 —

ԲԱՑՈՒՄ Մարտ 3/15

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ.Ո.	32 32[illegible]
» » » »	ժամ 6ին	32 32[illegible]
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	125 25
» »	ժամ 6ին	125 25
Թրամվայ	ֆր.	147 —
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղրշ.	615 —
» պարտաթ.	ֆր.	494 —
Տէրքոսի ջուրի Ընկ.	»	275 —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Լ.Օ.4	22½

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ.Ո.	1 50
» ութ օրուան	»	3 25
Ռումէլիի Երկթղ. »	ֆր.	2 50

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87 36
Անգլիական ոսկի	»	110 02
Բոլ Էմբէրիալ	»	90 —
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 04
Քրիմիք	»	51 06
Նոր Մէթալիք	»	106 —
Ռուպլ թղթադրամ	»	8 60

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Մարտ 14

Օսմ. Քոնս. Սէրի Բ.	Գ.Կ.Ա.Ո.	59 75
» » » Գ.	Գ.Կ.»	31 75
» » » Դ.	բաց. » »	29 50
	գոց. » »	29 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	14 25
Եգիպտական միացեալ	»	107 75
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	91 63
Այտընի Երկաթուղի	»	13 50
Փոխառութիւն Գասապա	»	89 50
» Հելլենական 1881	»	42 50
» » 1884	»	42 50
Մոնոբօլ »	»	44 —
Պուլկր. Փոխառթ. 1888	»	92 —
» » Նոր 1892	»	92 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 38¾
Թրամվայ	»	5 68
Դրամագեղչ		4 —

ՓԱՐԻԶ, Մարտ 14

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	բաց. Ա.Ո.	30 60
	գոց. »	30 60
» » » Գ.	»	32 97
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	128 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	607 —
Օսմ. Մաքս. նոր Փոխառ. 4%	»	474 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	100 17
Քրէտի Լիոնէ	»	1121 —
Պանք տը Բառի	»	1114 —
Սպանիական արտաքին	»	91 77
Իտալական Ռանթ	»	102 60
Թրամվայ	»	147 —
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 165
Դրամագեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՊԵՐԼԻՆ, Մարտ 14

Անատոլու Երկ. պարտաթ.	մարք	103 50
» » բաժնթ. 60%	»	100 —
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	131 70
Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	»	30 70
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 310
Դրամագեղչ		4 —

ՎԻԷՆՆԱ, Մարտ 14

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	95 56
» Լոնտոնի վրայ	»	240 40
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	119 50
Օսմ. Ռէժի	»	345 —
Դրամագեղչ		3 —

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՈՆԿՐՈՒԱԶ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1857 ԻՆ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿՈՎ. ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Ի ՊՈՒՏԱՓԵՍԹ

ԿԵՆԱՑ ԲԱԺԻՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼՆԵՐՈՒ ՎՃԱՐՈՒԱԾ 332,000,000 ՖՐԱՆՔ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ 114,000,000 ՖՐԱՆՔ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԳՈՒՄԱՐ 461,035,390 ՖՐԱՆՔ

Սոյն Ընկերութեան պայմանները՝ Թուրքիոյ մէջ գործող միւս ընկերութեանց պայմաններէն, ԱՄԵՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐՆԵՐՆ ԵՆ.

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ խիստ օգտակար պայմաններով ու անդրդելի գիններով. —ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ի դէպ մահու և կենաց՝ չափաւոր մասնակցութեամբ և երաշխաւորեալ տոկոսի | տոկերով, որոնց նաեւ աղջկանց գրաւօժիտի ու մանր աղայոց դրամագլխի կազմութեան, և ցմահ զանձելի թոշակներու.

ԿԱՐԺԷ ՈՒՐԵՄՆ ԱՅԼՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԵԼԷ ԱՌԱՋ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՆ ԱՉՔԷ ԱՆՑՆԵԼ

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար, դիմել Ընկերութեան Ընդհանուր Գործակալութեան.

Ենթ-Գործակալութիւն
Ղալաթիա, Ինայէթ խան, Թիւ 10, Օսմ. Պանքային դիմացը

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆ Է ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ ՈՒ ՋԵՌՆՀԱՍ ՓՈՐՁԱԿԱՆՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ.

Ընդհ. Գործակալ բովանդակ Թուրքիոյ
ՈՐԴԻՔ Ն. ՊԱՌՆԱՍԵԱՆԻ
ՊՈԼԻՍ ՊԱՌՆԱՍԵԱՆ ԽԱՆ

WESTERN ASSURANCE COMPANY

ՈՒԷՍԹԸՐՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ի ԹՈՐՈՆԹՕ ԵՒ Ի ԼՈՆՏՈՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ 1851 ԻՆ
ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՑԱՏՈՒԿ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎԸ

Դրամագլուխ գրեթէ եւ տարեկան հասոյթ Անգլ. Ոսկի 1,250,000
Հիմնուելէն ի վեր հատուցած փոխանքը Անգլ. Ոսկի 6,000,000

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ Ի ԼՈՆՏՈՆ
ԱՊԸՐՏԻՆԻ ԿՈՄՍ G. C. M. G. (Նախագահ)
ՍԸՐ ՃՈՆ ՔԵՆՆԱՈՒԷՅ Bart. M. P.
ՄՐ. ՃԷՅՄՍ ՍԹԻՎԸՆՍԸՆ. (Կառավար և Ընկ. Լոնտոն)

Ուշագրաւ Ընկերութիւնը՝
1° Հրդեհի դէմ ամէն կերպ գործեր կ'ապահովագրէ առանց բացառութեան և էն նպաստաւոր պայմաններով.
2° Վնասները անյապաղ վրայ կ'հատուցանէ անխիղճ և առատաձեռնութեամբ.
3° Իր վճարեալ դրամագլխին մեծութեամբն ի վիճակի է անգլ. ամենամեծ ընկերութեանց համեմատաբար հոյլ փոխարինել ապահովագրելու.
Ընկերութեան դրամատունն է Պանք օֆ Մոնթրէալ Լոնտոն
Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Պոլիս, Ցանէլէ Գաբու, Աճէմօղլու խան 20. 21. 22
Ե. Գ. — Գաւառներու մէջ փորձառու և պատուաւոր գործակալներ կ'ընտրուին.

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԶԷԹԻ ԵՒ ՕՃԱՌԻ
Ժ. Տ. ԲԱՐԱՍԲԷՎԱՅԵՏԵՍ ԵՒ Ժ. Մ. ԿՐԱՄԷԼԼԻ
Բէլվիւ Մէյէր խանթ. Եէնի Օղլու խանթ. 16

ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Սոյն վաճառատան մէջ մեծաքանակ և փոքրաքանակ կ'ծախուին ճշմարիտ և զուտ ձէթեր ու օճառներ։—

Ապրանքներուն ընտիրութեան յանձնումը վաճառատան կողմէ կ'երաշխաւորուի ձրիաբար։—Այն ապրանքները, որոնցմէ գոհ չեն միար գնողները, ետ կ'առնուին փոխարժէքը վճարուելով։—

Գիները փէրճաշան են և անդրդելի

Առաջնակարգ ձէթ, օխան 6½ղրշ.
Նմանապէս լաւ տեսակէ » 6 »
Վառելու ձէթ » 5½ » և 5
Առաջնակարգ օճառ տուներու համար 3½ղրշ.
Նմանապէս լաւ օճառ 3¼ օխան։

Մասնաւոր զեղչ եկեղեցիներու, գրպոցներու հիւանդանոցներու և ուրիշ մարդասիրական հաստատութեանց համար եղած գնումներուն։— Վաճառատունն աղզակի յարաբերութիւն ունենալով արտադրող կեդրոններու հետ, յանձնարարութիւններ կ'առնէ ձէթ ուղելու եւ վաճռելու ձէթի, մեքենաներու յատուկ ձէթի և օճառի համար, ուղղուած զանձուելու և ապահովութեամբ և տեսակով։—

Ծանօթութիւն.—Հաճիւր աւելի վարձատրութիւն մը պիտի տրուի այն անձին, որ հաստատէ թէ այս վաճառատան կողմէ ծախուած ապրանքներուն մէջ օտար եւ վնասակար նիւթեր կ'գտնուին։

Միակ այցելութիւն մը կ'բաւէ հաւաստիանալու համար այս ճշմարտութեան։

52—2

ՏԱՐԵԳԼԽՈՅ ԱՒԹԻՒ

Սրտանց Իւթիւճեան Թղթավաճառատունը
41, Սուլթան Համամ փողոց, 41

ի վաճառ հանած է

Տոմարներ և Տետրակներ

Եւրոպայի ամենէն առաջնակարգ գործարաններու։

Օրհուշիւ, Մայրհուշիւ, Սեղանի, Զեռատետր, Միջնատետր, Տոմարակալ արձանագրութեան են. են. են. պղնձապատ, կաշեկազմ, լաթակազմ և թղթակազմ։

Օրհուշիւ—Մայրհուշիւ—

մեկ տետրակի մէջ։ Ամենամեծ դիւրութիւն մը վաճառականաց համար։

Գրպանի տետրակներ և Նամակ ու հաշուեցոյցի դասաւորման յատուկ տետրակներ (քլասէօր)։

ՆՈՐ ՏԱՐՒՈՅ ԱՒԹԻՒ

բարեմաղթութեան չատ սիրուն քարթեր, ծաղիկներ, են. են.։ Գրչանի և գրասեղանի Ցուցատետրներ։ Բազմաթիւ տարեկաններ Նուէրի համար. կաղամար, գրիչ, մատիտ, գրչատուփ, թղթապանակ բորգէ զարդ են. են. են.։

Գերմենիկէ ղեղոյ

ճոխ, սիրուն, տակուն և չափաւոր գիներով։

Տպագրութիւն

Նամակի ու պահարանի գլուխներու, հաշուեցոյց, փոխանակագիր և պարտամուրհակ, շրջաբերական, մահազդ են. են.։ Հարսանեկան հրաւիրագիր և նշանտուքի քարտ Նորաձև, սիրուն և աժան գիներով։

Գաւառական յանձնարարութեանց մասնաւոր խնամք կ'տարուի։ Ամէն տեղեկութիւն անմիջապէս կ'տրուի։ Ամէն յանձնարարութիւն չուտ կ'գործադրուի և կը ղրկուի։

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԵՐՈՒԱՆԴ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ
41, ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ ՓՈՂՈՑ, 41

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER MANUFACTURING Cº

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ ակռած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 400 է աւելի պատուոյ վկայական և շքադրամ առացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝ Բերա, Շիշլի ճամբայ, Ղալաթիա Սէրայի դիմաց։

Բերա) Շիշլի ճամբայ Պօն-Մարշէի դիմաց Թիւ 343 և 343 կրկին.
Ղալաթիա) Սինկէր խան, Թիւնէլին եաևւ.
) Թրամվայի կայարանին դիմաց.
Ստամպօլ) Սուլթան Համամ Թիւ 2.
) Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Սթասիոնին դիմաց Թիւ 13.
Սկիւտար, Չարշը Պոյու, Թիւ 120.

Կեդրոնէն զգուշանալու համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընելու է Ընկերութեան կեդրոնական վարչատեղին կ'գտնուի Բերա, Շիշլի ճամբայ, Թիւ 343 և 343 կրկին, Տիւզ Օղլու Սարքիս Պէյի տունը։

LANCASHIRE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ

ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

Ռօյալ Անգլ. Ընկերութեան հետ ձուլուած.

Դրամագլուխ և պահեստ ամբողջ վճարուած 12,000,000 Անգլ. ոսկի.

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՔ՝

Լիվրբուլ,
1 North John St.
Լոնտոն,
28 Lombard St. E. C.

Ընկերութեանս սկզբունքն է փութալ անմիջական և արդար

վճարում որով ամբողջ վաճառականաց վստահութիւնը գրաւած է։

ԼԱՆՔԱՇԱՅՐ

Ընդհանուր Գործակալք Թուրքիոյ
ՊՕՆՏ ՍԷԼԼԸՐ ԵՒ ԸՆԿ.
Քիւչիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա.
ԱՆՏ. ԹԷԼԵԱՆ
Փոխ-Գործակալ ի Պոլիս
Սէլանիք խան, Թիւ 11 և 12.
Փոխ-Գործակալ յԱդրիանապոլիս
ՍԱՀԱԿ ՊԱՐՈՆԵԱՆ Իքինճիլար խան.
Ուրիշ Փոխ-Գործակալութիւններ
Թուրքիոյ ելեւոր քաղաքաց մէջ.

ԹԷՄԶ ԷՆՏ ՄԷՐՉԻ

Այլ ևս ի հոգեւորս ծովային ապահովագրական ընկերութեան

Դրամագլուխ 2,000,000 Անգլ. Ոսկի
Պահեստի գումար 1,055,000 » »
Տարեկան հասոյթ 500,000 » »

Կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ ապրանք և դրամածրար ծովային արկածոց դէմ. —Գիներն խիստ չափաւոր։

AGENTS: —Bond Sellar & Cº

ՀՐԱՇԱԼԻ ԴԵՂ ՄԸ

Կազդուրող, զօրացնող եւ արիւնը մաքրող գեղերուն ամենէն ազդեցիկը, զօրաւորն ու անուշահամը ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ է որ խիստ դիւրաւ կը խմուի։ Ձկան իւղը, Քինքինան եւ ուրիշ բոլոր դեղերը չատ անձ կր միան ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ քով, որուն նկատմամբ բժիշկներու հազարաւոր նամակներէն հետեւեալները կարդացէք։

Սիրելի Պ. Նուրի, Հալէպ 23 Յունուար 1899

Ձեր գինիին նկատմամբ արդէն յայտնած նպաստաւոր գաղափարներս անգամ մը եւս կը կրկնեմ. երբեք այս աստիճան կատարեալ եւ ազդու դեղ մը չէր հասած ձեռքս, աղայոց յատուկ հիւանդութեանց պարագաներուն երբ հարկ ըլլայ ձկան իւղ գործածել, անոր տեղ ապահովապէս պէտք է տալ ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ, որուն ազդեցութիւնը կրկնապատիկ է ամէն տեսակէտով։ Ձեր գինիին ուրիշ մէկ առաւելութիւնն ալ այս է որ, աղայք մեծ ախորժակով կը խմեն զայն եւ դիւրութեամբ կը մարսեն։

ՏՈՔԹ. ԺԻՊԷՌ

Բարիզ 15 Նոյ. 1898

Պ. Նուրի։ Շատ անգամներ փորձած էի Ձեր գինին, տկարակազմ, անարիւն ու ժոգուն հիւանդներու եւ չնչատական գործարաններէ նեղուողներու վրայ եւ ամէն անգամ շնորհիւ մեծամեծ յաջողութիւններ ձեռք բերած։ Այս անգամ տուի զայն տասն աղջկան մը որ թոքերուն տակ գեղձեր (ալէզ) ունէր եւ որոյ վրայ խոյլի (ռաքիս) սկզբնաւորութիւն մը կը նշմարէի. ուրախ եմ յայտնել որ, չորս ամիս ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻ գործածելով հիմայ բոլորովին առողջացած է աղջիկն, որուն նշանաւոր յիւնը կատարեցին երեկ։

ՏՕՔԹ. ՌԱՎԻՈՆ

Լրացնելու համար մեր պարտաւորութիւնը կը կրկնենք որ միմիայն եւ միմիայն ՆՈՒՐԻԻ ՃՇՄԱՐԻՏ ԳԻՆԻ առնելք առանց խաբուելու կեղծերէն կամ նմանութիւններէն, որոց չահամոլներ պիտի ջանան տալ ձեզ իբրեւ Նուրիի գինիին չափ ազդեցիկ դեղ. բայց մի հաւատաք ՆՈՒՐԻԻ ՃՇՄԱՐԻՏ ԳԻՆԻՆ է միայն առողջարար։

ՏՕՔԹ. ՏԷԼՄԻ

Կը ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու մեծ դեղարաններուն եւ դեղի մթերանոցներուն մէջ.

ԽԱՋԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

Խաջինէի Խասսայի Շահանէէ միւլքերոյ ... ...

3—1

1 Մարտ 319

* *

Խաջինէի Խասսայի Շահանէէ միւլքերոյ ... ...

3—1

1 Մարտ 319

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ՈՐՆ Է ԵՒ ՈՒՐ ԿԱՐԵԼԻ Է ԳՏՆԵԼ
Բուն Ջաքուչ Օղլու սիկառի Թուղթը

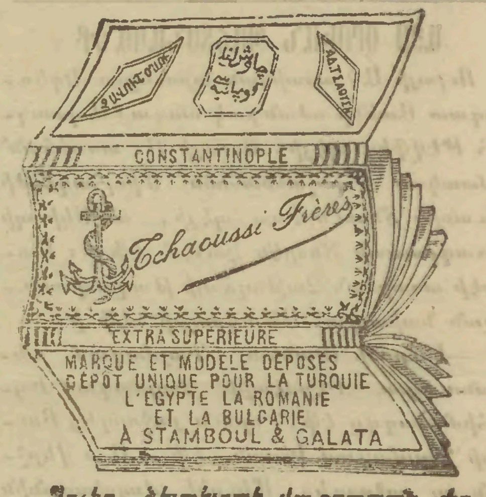

Պոլիս, Ծաղկաւոր մաքսատան փողոց, 14 Թիւ վաճառատան տէրը, տանոյց իրաւունք մ'ունենալու, Ջաքուչ Օղլու խառըխանէի ծովայով սիկառի Թուղթը ծախելուն համար, բազմաթիւ և ձեռնհաս դատարանին և միւս կողմէ Հանրագէտ չինութեանց նախարարութենէն «կրկին խաչիկ» վաճառանիշը գործածելու արտօնութիւն առնուած է։ Կեղծերէն զգուշանալու համար պէտք է դիմել Պոլիս, Ալաճա-Համամ, Ձէյթա խան, Թիւ 24 վաճառատունը, և ուշադրութիւն ընել «կրկին խաչիկ» վաճառանիշին և 24 թիւին։

40

ՅԱԿՈԲ ՏԻԼԻՄԷԹԻՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
Պոլիս, Մահմուտ-Փաշայի ելեւէջ, Թ. 271

Վաճառատանս մէջ կ'ծախուին հարսնիքի համար ամէն տեսակ չաքարեղէններ և ըմպելիներ, ինչպէս նաև եւրոպական երկիրներու և անուշեղէններու մասնաւոր տեսակ տեսակ չաքարներ և ըմպելիներ։

Անուշեղէններու յատուկ գործարան մ'ալ ունենալով վաճառատանս, յանձնարարուած անուշներն և զանազան չաքարեղէնները մեծ ուշադրութեամբ կ'պատրաստուին։ Վաճառատանս մէջ կ'գտնուի նաեւ ֆոնտան և ուրիշ տեսակ չաքարներու ճոխ մթերքները։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւններ մեծ փութով կ'կատարուին։ Գիները չատ աժան են։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Նº 23, 25, Պապը Ալի Ճատտէսի

ՊԱՅՄԱՆՔ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ,,Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ 8 Մէճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ » 3 »
ԵՌԱՄՍԵԱՅ » 2 ½ »
ՋՈՒԹԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ 20 Փր.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ
Բօնդ լոքալով 12 դրշ.
ՏԱՐԵԿԱՆ » » » 7 Մէճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ 36 Ֆր.
» ՎԵՑԱՄ. 18 ԵՌԱՄ. 9 Ֆր.
ԱՆԳԼ. ԼԻՐԱ 119 դրշ. — 20 ՖՐ. ՆՈՑ 94 ½ դրշ. — ՔՐԻՄԻՑ 55 դրշ.
Նոյն պայմանք Կ. Պոլսոյ եւ Գաւառի համար։ ՄԻՇՏ ԿԱՆԽԻԿ
Թղթատարութիւնը՝ մեր վրայ։
Նամակի համար կ'ընդունուին՝ 20 հատ 1 ղրշ. որ բուսրային համար 20 ղրշ է հաշուով։

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (9)

ՔՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՕՆԹԷՓԷՆ

ՓՈՂՈՑԻ ԵՐԳՉՈՒՀԻՆ

Ա. ՄԱՍ.— ՍԷՆ ՄԱՆՏԷԻ ՈՃԻՐԸ

Ե.

—Ինչ եզրակացուցիք, հարցուց Բասքալ։

—Եզրակացուցի թէ Ժօրժ Կօֆիէլ յանցաւոր չէր։

—Այդ եզրակացութիւնը չէ՞ր կրնար տարօրինակ թուիլ։

—Ո՛չ, վասն զի իմ եզրակացութիւնս տրամաբանական հետեւութիւններու վրայ հիմնուած է։ Կ'ըսէի թէ արձանագործը, եթէ, ինչպէս կ'ըսէին, կանխամտածութեամբ գործած էր իր ոճիրը, այնչափ ապուշ չէ որ կասկածները իրմէ հեռացնելու միջոցները չուսումնասիրէր։ Արդ, ձեռք առնելիք առաջին զգուշութիւնն էր անհետացնել սպանութեան գործիքը, որ չատ դիւրին էր։ Ի՛ ուրեմն, առանց բան չէ եղած։ Այդ գործիքը, արձանագործի գրիչ մը, որ ստորագրութեան կամ այցաքարտի պէս բան մ'էր, յիմարաբար կամ մանաւանդ մասնաւոր դիտումով դրուած էր դիակին քով ալ անդին։ Բացայայտ չէ՞։

—Անվիճելի է։

Պահ մը լռութիւն տիրեց երկու խօսակիցներուն միջեւ։ Ցետոյ Բասքալ, յանկարծական մտածումէ մը ճակատը փոթ փոթ եղած, ըսաւ.—Բայց ինչպէս կ'բացատրէք Թենոցի կոճակը։ Ժօրժ Կօֆիէլ չէ՞ր պատկաներ։

—Այո՛։ Ինք ալ ճանչցաւ։ Իր թիւը կ'կրէ։ Բայց այդ կոճակը ժամանակէ մ'ի վեր քովը չէր։

—Ի՞նչպէս։

—Առտու մը, Բարիզ երթալու համար արդուզարդը տուած ատեն գիտեր է որ չապիկին ձախ թեւին կոճակն աջին իրիկուն կորսնցուցած էր։ Ուրիշ կոճակ մը դրաւ։ Դիակին քովէն գտնուած կոճակը չէր այն զոր կ'կրէր ոճիրը գործուած օրը, այլ կորսնցուցածն էր։ Երդմամբ հաստատեց ինծի և ես ալ հաւատացի, իր չեշտէն հասկնալով թէ չէր ստեր։ Ուրիշներուն ալ ըսաւ երդմամբ, բայց անոնք չհաւատացին. և սակայն անհաւանական բան մը չէր։ Թենոցին կոճակը դիակին քով պիտի իյնար եթէ պայքար ըլլար, և պայքար եղած չէ, քանի որ մարդասպանն իր զոհին զարկած է ետեւի կողմէն, և առաջին հարուածը մահացու եղած է։ Ուրեմն, կոճակն սպանութենէն առաջ դրուած է հոն ուրկէ գտնուեցաւ, ինչպէս որ արձանագործի գրիչը դրած էին Ցօմէնիլ ծառուղիի մարմանդին խոտին մէջ։

Ռուսիևոն կանգ առաւ։—Ուրեմն ձեր համոզո՞ւմը, հարցուց Բասքալ։

—Իմ համոզումս սա է որ վրէժխնդրութիւնն էր չարժառիթն այս ոճրին, երկար ատենէ ի վեր մտածուած, և մարդասպանը, որ չատ ճարպիկ կ'երեւայ, ամէն բան նախատեսելով, արձանագործին գրիչն և Թենոցի կոճակը դրզեր է կասկածներն իրմէ հեռացնելու և Ժօրժ Կօֆիէլի վրայ բեռնաւորելու համար։

—Եւ Հարցաքննիչ Դատաւորը չընդունե՞ց ձեր գաղափարները, որք սակայն ընդունելի էին, քանի որ ճշմարտութեան վրայ հիմնուած էին։

—Ուսերը թօթուեց և մերացական անուանեց զիս։ Այս չէր-ուզէր բառը, իր բերնին մէջ, անիծք կ'նշանակէր։

—Ձեր խուզարկութեանց միջոցին բան մը գտա՞ք որով զուշակէիք վրէժխնդրութեան չարժառիթը։

—Հետազօտութեան ամէն միջոց գործածեցի։ Առանց խղճահարութեան գտնել չէր կրնար ըլլալ։ Բայց բան մը չգտայ։

—Ընդհանուր Դատախազն իր պաշտօնական ճառին մէջ սակայն բան մը հասկցուց։ Նախանձի, անպարկեշտութեան խօսք բրաւ։

—Բացարձակ զրպարտութիւն է, կը կրկնեմ, և այն որ համաձայնեցաւ սառնամ բան մ'ըսել, գիտնալով թէ զրպարտութիւն էր, թշուառական մ'է։ Եւ յետոյ, պէտք ունէր սուտ խօսելու, քանի որ ճշմարտութիւնը չէր գիտեր։ Տիկին Կօֆիէլին աւելի ամուսնական առաքինութիւն մը, և յարգանաց արժանի մայր մը եղած չէ։ Ալպէր Ֆօնդէնն պարկեշտ մարդ մ'էր, բարեկամին դէմ անարժան գործ մ'ընելու անկարող։ Բիչ մ'առաջ ըսիք թէ ոճրին գործուիլը տեսած էիք։

—Այո՛։

—Եւ մարդասպանը կին մ'էր։

—Այո՛։

—Ամէն տրամաբանութեան հակառակ ընդունինք Ընդհանուր Դատախազին տեսութիւնը։ Ուրեմն հարկ պիտի ըլլայ ընդունիլ նաեւ թէ Ժօրժ Կօֆիէլ կնոջ մը յանձնած էր իր պատուին վրէժը լուծել, և այն ատեն Ընդհանուր Դատախազը պիտի չհամարձակէր բնաւ այսպիսի բան մ'ըսել, հակառակ իր բովանդակ յանդգնութեան։ Անհեթեթին առջեւ պիտի նահանջէր։

—Ես ալ այնպէս կ'կարծեմ։

—Բայց ո՞վ կրնայ ըլլալ այդ կինը։

—Թերեւս Ալպէր Ֆօնդէնի մէկ սիրուհին, որ Ծաղիկներու ամարանոցն անոր յաճախակի այցելութիւններէն մէկուն, և այդ այցելութիւնները Տիկին Կօֆիէլի հանդէպ զգացուած խուրունկ ծիրոյ մը վերագրելով, ուզած է վրէժ լուծել, նախանձէն խելայեղ։

—Անհիմն ենթադրութիւն մ'է։

—Ինչո՞ւ։

—Ալպէր Ֆօնդէնի այդ սիրուհին ինչպէս ձեռք պիտի ձգէր արձանագործին Թենոցի կոճակն ու գործիքը։ Եւ յետոյ, պատճառ չունէր խաբուած ամուսինը կորսանման մատնելու։ Ամուսինէն չէ՛ր որ պիտի ուզէր վրէժ լուծել, այլ չնացող կնոջմէն, իր ոսոխուհիէն։ Եւ յետոյ, ասոր վրայ վիճիլը ժամանակ կորսնցնել է։ Ալպէր Ֆօնդէնի ներքին կեանքին վրայ քննութիւն մը կատարեցի։ Շատ յարգելի անձ մ'էր, իր չուրջը բարիք սփռող, իր մտերմուհիներն առատաձեռնութեամբ վարձատրող, բայց իր սրտին վրէժխնդրութեան նախանձախնդիր։ Չէ ձգած որ կին մը իյնէ իր սրտին վրայ։ Ուրեմն սիրային վրէժխնդրութեան մը ենթադրութիւնն անհիմն է։

—Ալպէր Ֆօնդէն եղբայր մը չունէ՞ր։

—Այո՛, տարօրինակ մէկը, եսամոլ մը։ Պահ մը կասկածներն անոր վրայ ծանրացան, բայց չուտով ճանչցուեցաւ իր անվիճելի անմեղութիւնը։ Իր եղբօր չափ հարուստ է։ Միայն իրարու հետ չէին տեսնուեր, այսչափ։

—Մ. Ալպէր Ֆօնդէն մեծագումար հարստութի՞ւն մը կ'ձգէ։

—Աւելի քան երեք միլիոն։

—Ազո՞ւր գումար։

—Տանիէլ Ֆօնդէն, անոր հարստութիւնը ժառանգելով, առ նուազն 6 միլիոն ֆր. պիտի ունենայ։ Զմտաւնոք թէ իր գործերը չատ յաջող վիճակի մէջ են, վասն զի, իբր ճարտարադէտ—մեքենագէտ, և իբր երկաթեայ ձողեր չինող, 1900ի Արուեստահանդէսին աչխատութեանց գլխաւոր յանձնառուներէն մին է։

—Այս Տանիէլ Ֆօնդէնն ամուսնացած է։

—Ո՛չ։

—Մտերմուհի ունի՞։

—Այո՛։ Այդ մտերմուհին կ'բնակի Բարիզի չրջակաները, և որուն կ'այցելէ երբեմն։

—Այդ կնոջ մասին քննութիւն կատարեցի՞ք։

—Անչուշտ։ Պարզուկ մէկն է, առանձին կ'ապրի ծառայի մը հետ, հիւր չընդունիր և իր մտերմին համեստ նուէրներովը գոհ կ'ըլլայ։ Կասկածելի բան մը չունիր։ Բոփ և կ'կրկնեմ թէ Ցօմէնիլ ծառուղիի ոճիրն անթափանցելի գաղտնիքով մը չրջապատուած է։

—Այդ գաղտնիքն արտօնելու չէր Նրդուեալներն որ Ժօրժ Կօֆիէլն դատապարտեն, զի նորէն կ'ըսեմ և կ'երդնում թէ Ալպէր Ֆօնդէնը չէր սպաննողը, այլ կին մը։

—Երիտասա՞րդ։

—Ձեզ գիտեր։

—Ինչպէս։

—Դիմէր ըլլալով, չէի կրնար որոշել իր դիմագծերը։

Պահ մը լռութիւն տիրեց։ Ցետոյ Ռուսիևոն, չեշտը փոխելով, ըսաւ ծանր ձայնով մը.—Դիտէ՞ք, Միսիւ, թէ ծանր վտանգի մէջ էք։

—Ես, պոռաց Բասքալ։ Ինչ կերպով, եթէ կ'հաճիք։

—Կ'տեսնէք թէ ոճիր մը կ'գործուի, և փոխանակ անմիջապէս իմաց տալու Արդարութեան, լուռ կ'մնաք։ Գիտէ՞ք թէ ասիկա ճշմարիտ մեղսակցութիւն մ'է։

—Կ'հասկնամ... կ'հասկնամ նաև թէ աւելի աղէկ կ'ընէի խօսելով, և պիտի խօսէի եթէ գիտնայի թէ հակառակ պարագային, անմեղի մը դատապարտութեան պատճառ պիտի ըլլամ։ Բայց չէի գիտեր, և լռութիւն պահելու համար ա՛յնպիսի պատճառներ ունէի զոր պիտի պարզեմ ձեզ...

—Վայրկեա՛ն մը, ընդմիջեց Ռուսիևոն։ Ամէն բանէ առաջ կ'փափաքիմ գիտնալ թէ որո՛ւ հետ է գործս։ Համամիտ ենք սա իրողութեան վրայ թէ Ժօրժ Կօֆիէլի դատապարտութիւնն անիրաւ է։ Դուք ինծի միջոցներ պիտի տաք նոր ճամբու մը հետեւելու, նոր իրողութիւն մը երեւան հանելու և արձանագործին դատը վերաքննել տալու համար։ Այս նոր իրողութիւնը զո՛ւք կ'հայթայթէք, և որովհետեւ միտքս դրած եմ անմեղ մը փրկել, հոգւով մարմնով պիտի նուիրուիմ նոր հետազօտութիւններ կատարելու։ Բայց պէտք ունիմ գիտնալու թէ ձեր վկայութիւնն ո՛րքան արժէք պիտի ունենայ դատաւորներուն առջեւ, և թէ պիտի հաւատա՞ն ձեզ երբ ըսէք.—Տեսա՛յ։

(Շար.) Թարգմ. Ժ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ